

63 (059)

ZA FB

CR 1858

[Holsts, Zamuels]

Dātza kalenders, ...

R., 1796.

Dahrfa = Kallenders,

ar

Peelikkumu

no ibsahm derrigahm Mahzibahm,

fà

Pirschukohfus, Kesberes un Bihnakohfus

pareisi buhs apgraisht un labbi audsinahst;

Manneem Dahrfa-Mahzefteem

par Dahwanu.

Rigà, pee Julius Conrad Daniel Müller, 1796.

63(059)

[Hohly, Zamuels]

Handwritten in blue ink: *Handl. Nr. 61506*

KATMOG

ZA FB
1958.

63(059)

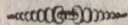
Mihli Dahrfa-Mahzekli!

Jums par Labbu esmu es scho Grammatianu
 rakstijis, un ta arr ne warr neweenam ta
 derriga buht, ka jums, kas juhs neween no
 mann dsirdejuschi, bet ir redsejuschi essat, ka
 wiffadus Dahrfa-Stahdus buhs audsinahst
 un apkohpt. Neweenam buhs tadehl dohmaht,
 itt ka es winnam te kahdu pilnigu Dahrfa-
 Mahzibu gribbetu Dohkas doht, jo ta teescham
 ne

ne warretu eeksch tik rettahm Lappahm sanemta
 kluht. Tikkai par Peeminneschanu, kahdas
 Darrischanas ikmehnesi wehra leekamas, irr
 schis Dahrfa Kallenders farakstihst. Talihds
 gribbetu es zaur to ir labpraht manmus jaunus
 Dahr sineekus, kad winni turpma preeksch se-
 wis, bes mannas Usraudsischanas, strahda,
 eekohdinah, wissnotak, kas jadarra, ihstena
 Laika un pakahrtam darriht.

Es no Sirds wehleju, ka schi Gramatina
 juhs us mohdrigu Dahrfa-Kohpschanu pa-
 mohdinatu, juhs par muddigeem gudreem
 Dahr sineekeem darritu, un jums palihdsetu,
 juhsu Altsichchanu no Dahr saleetahm zaur ihpa-
 schu Alpdohmaschanu un Darboschanu jodeenas
 jowairak pawairoht! Pahr wissahm Leetahm
 ne aismirsteet, to Radditaju wissu jauku Rad-
 dijumu ikdeenäs pee saweem Darbeem firsnigi
 peesaukt. Winsch jo pats raddija to pirmu
 Dahr su. Winsch scho Pasaules-Ehku ne welti
 ar tik dauds jaukeem Stahdeem un Augteem
 isgresnojis un apdahwinajis. Mums nu ar
 peenahkash,

peenahkash, schahs neisfkaitamas dahrgas
 Dahwanas ar Prahtu sanemt, ta kohpt un
 walkoht, ka mums tas Labbums teescham at-
 lezz, ko Winna Mhlestiba saweem Behrneem
 tik labpraht peeweersch. Un ja ir brihscham
 juhsu Darbi ne tudalin labbi isdohthohs; ja juhs
 tahs Sekmes ne allaschin redsat, ko juhsu Sir-
 dis zerreja: ne lai tabehl juhsu Prahts apnihst,
 ne lai tahs Kohkas peekuhst! Kur gan irr tas
 Darbs, Kur tas ammats, kas weenumehr muhsu
 Darboschanas ar teem sagaiditeem Nopelneem
 makkatu? Eesahzeet drohschi un pilni no Pa-
 lauschanas us Deemu to Darbu no jauna, kas
 pirma Keise ne pehz Wehleschanas irr isweizees,
 un pahrmeklejeet, arrig ne zaur juhsu paschu
 Wainu schahdas tahdas Leetas isnihkuschahs.
 Strahdajeet tikkai ar schlihsstahm Kohkahm un
 Dohmahm, tam Kungam ustizzedami, no ka
 wissas labbas Dahwanas nahk wirs Semmes:
 tad ir juhsu Sweedri welti ne tezzehs, un Kud-
 dens atlihd sinahs baggatigi, ko Pawassara
 makkajusi. Jo tik teescham, ka Slinkiba un
 Wiltiba us Rabbadsibu un Kaunu aismadd:
 tik

tik teescham taisna un muddiga Strahdaschana
 dohd Gohdu un Labbumu, un wehl eeksch wez-
 zahm Deenahm juhs Deewam pateikfeet, ka
 juhs, zaur mihligu Kungu Gahdaschanu, mah-
 zijuschees essat, us tahdeem weegleem un tei-
 zameem Zelleem sawu labbu un pilnigu Istif-
 schanu panahkt. Kas ar slinku Rohku strahda,
 tas tohp nabbags; bet to Tschaklu Rohkas
 darra baggatu; Sal. Sakk. Wahrdoos, Rod.
 10, 4. Niga, tai 10 Bewrars, 1796.

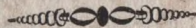
Dahrfa=

Dahrfa=Kallenders
 preeksch Widsemnes derrigs un sataisihts.

Seemas=Mehnesi, jeb Januar Mehnes.

N. 1.

Darrifchanas Rohkudahrfa, jeb Abbotudahrfa.

Zafarga wiffus augtigus Rohkus preeksch Sakkeem
 un Pellehm zaur Apfeeschanu ar Paeglehm.
 Tas jau preeksch Mahrtimeem buhtu darrams bijis.
 Bet ja tas wehl nau notizzis, tad ap Jaunagabdu
 wairs ne jakawejahs, tapehz ka Sakkis ap scho laikn,
 fur winneem Kahposts un zitti Dahrfa= un lauka=
 Augti peetruhtst, un wiffa Semme ar Sneegu ap-
 segta, to wiffu-leelaku Skahdi pee Rohkeem, winnu
 Misu apgrausdami, padarra. Dahrseem, kam aug-
 stas Sehtas un nekahdas Pelles, tahda Apkohp-
 schana

schana tif tohti ne waijaga. Tomehr warr tas' mud-
digs Dahr sineets schinni laikà kurrà zitti Darbi pee-
gühst, sawas tukschas Stundinas par to wehrà
aemt, ka winsch tohs Rahpuru-Perrektus no teem
tukschinateem Kohku = Sarreem tikkuschi nolassa;
ir mihtstà un paslapjà laikà wissus Auglukohkus no
Suhneem labbi notihri, itt kas zaur wisseem Kud-
dena. un Seemas = Mehnescheem tahdà paslapjà
mihtstà laikà lehti notift warr; jo Schihstischana
jeb Tihrischana derr wisseem Semmes Augleem un
Stahdeem par Usturreeschanu.

N. 2.

Rahpostadahrsà, jeb Stahdinudahrsà.

Leesa un nowalkata Semme, kur waijag, jaap-
suhd'. Rad ta Semme wehl ne wissai fasallusi, tad
ta Usrakschana un Greeschana sewischki pee zeetas
jeb Maktu-Semmes diwahrtigü labbumu padarra.
Niknas Sahles ispuhst, un Semme mihtstaka tohp
zaur Salnas-Cespeeschanu. Tapatt irr taggad tahs
falassiras Suhdu. un Semmes-Kohpas ja-zaurrohft,
ka tahs jo agrak warr bruhcheht jeb walfokht. Tahs
Semme atlikkuschas Artshokkes jeb Artshokku-
Stahdus buhs peerehmuschà Salnà apsegt, un atlai-
duschà Salnà, jeb mihtstakà laikà prahrtigi wehshinacht.

No. 3.

Oranschu; jeb Stahdu; Nammà.

- a. Isfargi tohs Stahdus zaur daschu Usraudsi-
schanu no Pellejumu un Pueeschleem, un apleij
tohs,

tohs, kad ta Semme isfaltusi, padruszin un alla-
schin tà, ka Uhdens Pohda-Mallà, bet ne mas
widdü pee pascha Stahdina fateff jeb sagull.
Tahda prahrtiga Apkohpschana to Stahdu wiff-
wairak no Mahrtimeem lihds leeldeenas-Sweht-
keem waijaga, ka winni no Sapuhshanas ne
tohp maitati.

- b. Janess' tohs Stahdus, kas apduhmigà niknà
Gaisà nobahlejuschki jeb apspeesti päahtri augu-
schki, klahtak pee lohgeem, ka tee zaur Sauli un
jaunu Wehsminu atfal atspingstahs; tadehl tahda
Wehshinaschana nekad pee mihtstalaika ja-aismirst.
c. Pee nepastahwiga laikà jeb Salnas-Pahrmih-
schanas labbi jausrauga, ka zaur pamafu Cefur-
rinaschanu tee Stahdi tikkai usturreci, bet ne mas
Augumà dsikti tohp; tapatt arr jafargahs, ka pee
aschas Salnas, ihpaschi pee Pusrihtena-jeb
Widdeenas = Wehja nekahdi Stahdi eesalst.
Waldi tadehl ta Krahfna = Siltumu tà, ka tas
Siltuma-jeb Gaisa-Mehsters nekad pahr 5 Grah-
deem jeb Sihmehm zellahs un ka tas Salnà nekad
lihds pehdigu Salschanas-Mehrki nogrimst.

No. 4.

Drihw; Nammà jeb Karstàs Dohbès.

- a. Usturri tohs Stahdus, ihpaschi tohs Ahnanas-
stahdus lihdsenà jeb weenadà Siltumà no 12 lihds
18 Grahdeem. Aiskahw' wissu neprahrtigü
Wehshinaschanu, kas aplam zaur Durmwu = Atdars-
rischamu pee aufsta Wehja warretu notift, un ap-
kohpj tahs Ahnanas-Saknes ikfateru Pohdu labbi
apluhkodams,

- apluhkodams, un kad wajjag, tad apleij taupigi un prahtigi.
- b. Kad pehz miglainahm tumfchahm Deenahm farsta Saule spihdetu, tad pasargi tohs Stahdus preefch Deggumu, ar Schaggarineem tohs apehnodams.
- c. Ne mittejees Greesnas-Lattuhkes, Kresses ir zit-tas Seemas-Sallates audsinah.
- d. Pahrraugi tahs par Seemasfallatu Schfirstös eedehtitas Zelmällu-Safnes (Eichorien), ka tahs ne nokalst.
- e. Zell' tahs Kohfes, kuplas Zhjazintes, dseltenas Bijohles preefchä, ka tahs warreni aug, itt kas ar pagahjuschá Mehnesi warreja labbi notife.
- f. Ar weentahrschahm Zhjazintehm, Tulpehm, Za-zettehm, Jonkillehm, Anemonehm, Kanunklehm, Pawassarajeem (Primula veris) Marziffehm, Wehschaustineem 2c. 2c. lai nu Seemas-Seedums gresnojahs un pahrmihjahs.
- g. Pee pamihksta laika pildi tohs Pirschu-Schfirstus (Pirschkasten) preefch ahtras Audsinaschanas ar Suhdeem.
- h. Dhtä jeb pehdigä Mehnescha - Dalkä sataisi jez-zeklus preefch agreem Burfaneem, Spinnad-scheem, Sallateem un Raddihseem, kà arr preefch agreem Pukukahposteem.

No. 5.

P a g r a b b ä.

Apkohpj wiffus Dahrsastahdus, ihpaschi Seh-
klenizes, Sehklustahdus un eestahditas Seemas-
Sallates,

Sallates, zaur daschfahrtegu Apraudfischanu un No-
puzzeschani tahs glabbadams, un ne aismirsti pee
mihksta laika winnus pawehsinah.

NB. Schinnis garrös Bakkarös gan buhs Wakkas, tohs
sudduschus un salaurus Dahrsarikhus atkal pah-
raifit, un preefch Meeteem, Pukukohzineem un
zittahm Baijadfibahm us nahfuschahm Deenahm
gahdaht.

Swetschu - Mehnesi, jeb Februar M.

Darrischanas i Kohkudahrä.

No. 1.

Isgrées' tohs faufus un nokaltuschus Sarrus
no teem wezzeem Auglukohkeem, un dsennees tohs
Rahpuru-Perrekus Dahrsä isdibbinah un gluschi
isdelbeht.

No. 2.

Rahpostadahrä paleef tahspa-fchas Darrischa-
nas, kas isgahjuschá Mehnesi jau minnehtas tappa.

No. 3.

Stahdinu-Nammä passatt' Seemas-Mehn:
a, b, c.

No. 4.

Drihw-Nammä un pee karstahm Dohbehm
tä kà Seemas-Mehn. a, b, c, d, e, f.

Zahs boltas Jühr-levkohjes un Pawassarinas
warr Siltumä preefchzeltas tap.

NB. Pawairo tawu Bahdashanu, ka Saules-Nadsini
jeb Siltums, kas schinni Mehnesi jo deenas jo
waitat tohs Stahdinus spreesch, zaur Apseghchanu
no Sarrineem un Schaggareem tohp pamasinahs,
jo

jo wairak nu tabs Deenas peenemahs, fewischki pee seededameem Auglustahdineem. Scho Peeminneschanu buhs pah'r wissahm Lectahm muhsu Seemeles - Semme labbi webra likt, tad Stahdi zaur Siltumu dsihri jeb drihwri klust.

- g. Pirschukohki, kas Siltumà abtri audsinati, irr Seedulakà Wehsminà turredami; ne dohdi winneem Siltumu, kas pah'r desmits Grahdeem zellahs.
- h. Taggad warr tee zaur Seemu pastahweisschi Puffku-Kahpostu- un Galwinu-Sallates Stahdi us weenu preeksch teem fataisicu pasiltu jeb remdenu lezzekli zelti tap; bet us siltaku lezzekli leez' jeb stahdi Mellonu un Gurku-Sehflu no agras Usdihg-schanas; fataisi ir Mehnescha - Gallà zittus lezzeklus preeksch agrahm Gurkeh'm, semmahm Turkupuppahm un Sirninu - Pahkseh'm.

No. 5.

Pagrabbà — wijs tà kà Seemas-Mehnesi.

Gawenu-Mehnesi, jeb Merz-M.

No. 1.

Darrischanas Kohkudahrfsà jeb Abbotudahrfsà un pee Audsegneem eeksch Kohku-Stoblas.

- a. Apfedsì tahs pee Spalleera stahwedamas smalkas Abbotu-jeb Auglustaffas pee staidrahm Deenahm ar Maschahm, kaut tahs ir paschà Seemaslakà ne apsegtas buhtu bijuschas; tapeh'z ka tee zaur Saulespsihdumu pasildiri Sarrini un Seedazzis zaur Naktssalneem itt lehti warr wihs't un nomirt.
- b. Ap scha Mehnescha Widdu un Galla waijadsehs, poh'tejamus

poh'tejamus Sarrinus no Pluhmjeem, Resberehm un Dumbehreem greest, un pee labba derriga laikà, ar Poh'teschanu un Saweenofchanu pee Pluhmjeem un Resberehm eefah't.

- c. Ne kawejees tohs Kohkus, fewischki pee Spalleereem, apgreest, un us Isposhtischanu to Kahparu-Perrektu, fo pee gadsfahrigeem Sarrineem jeb Ataugahm taggad lehti warr atjehgt un useet, firsnigi dohmaht.
- d. Schinni Mehnesi warr arri, tà kà Semme atkuffusi, Ataugas no Sustrineem un Stikkenbehreem Semme likt jeb stahdiht.
- e. Irr ta Semme walkà, tad warr schinni Mehnesi wissadas Kahrtas (Tautas) no Ahbokeem un zitteem Lappukohkeem itt drohschi stahdiht. Bet Preeedes, Egles un tà prohjam tohp labbat diwi jeb trihs Neddetas preeksch Jahneem stahdidas.
- f. Slapjà laikà ne aismirsti no augligeem Kohkeem tahs Suhnas ar rupjahm zuppatahm noberseht.
- g. Scha Mehnescha Gallà warr tohs Wisnahohzinnus pazelt un wehsinaht, bet tà ka allaschin Maschas pee Kohkas, ar fo tahs pee ahreas Salnas atkal warr apsegt.
- h. Tee pagahjuschá Waffarà pumpereh'ti (oculirte) Auglukohki tohp, kad winnu Pumpuri labbi isdeewuschees, ap trim Duhmjeem pah'r to Pumpuri nogreesti.
- i. Pehdigà Dallà no scha Mehnescha buhs pee labba Gaifa Kohkufohlà tohs jaunus Kohkus ispuzjeht un apgraisht, un tahs Sihmes jeb Nummerus no tahm Tautahm pah'raudsisht, un pa fahrtam

tam nolift. NB. Ne fawejees ar to Upgraisfchanu to jaunu Auglufokfu pee Spaller' lihds nahkofchu Mehnesi; jo rettas siltas Deenas warr muhsu Semme scho Darbu pawiffam aiskaweht.

- k. Kas Ahbotu jeb Bumbehru - Sehflu Seemà fassijis, warr to Mehnescha - Gallà smiltainà Semme us Dihgschanu stahdiht.

No. 2.

Rahpostaz jeb Saknudahrfa.

- a. To preefsch agreem Stahdeem jeb Saknehm isredsetu Semmi pahroh; tudalin, kad ta tikkai atkuffusi, ka Seemasfalna jo agraf zaur Saules-Siltun:u un Pawassaraswehsmu istuhst un ta Sehjuma Augums jo labbak schkirrahs. Zapehz tad arr
- b. tik agri kà spehjams tahs Spargelu = Dohbes (Stohstinudohbes) ja-usroh, ka tahs ehrtas jeb irdenas paleet; ir tahs preefsch jaunahm Spargelehm Nuddeni fataisitas Dohbes buhs preefsch Upstahdischanas pahrrakt un maifihst jeb zillinahst ka Semme mihtstak' teef.
- c. Kas pagahjuscha Nuddeni aismirsis, Pettersiljes, Burfanus, Sihpolus, Spinnadschus un Mohres feht, tas lai tohs nu sehj, tà kà ta Semme tikkai wallà nahk. Zapatt warr arr
- d. kahdà Semmes-Gabbalà prett Saules, kas zaur augstu Sehstu jeb zittadi preefsch Seemeles isfargahst, agrus semmus Suktura-Sirninus, agru Rahpostu un Galwinusfallatu feht.
- e. Scha Mehnescha Gallà, jeb nahkofcha Mehnescha

fcha Cefahkumà, kad stipra Salna wairs ne rahdahs, warr tahs Pagrabbà pahrr Seemu kohptas Sehflneejes tahdà Gultà stahdiht, fur Seemele ne speefch, un fo lehti p:ar Nakttsfalneem zaur Apseggeem warr glabbahst;

- f. Ir tahs Kimmengultas buhs nu agrabt,
- g. Mahrrutku jeb Mehrdika-Dihgus un Suckurarahzinus jeb Saknes jastahda;
- h. Tohs Semme atstahstus Artshoffkustahdus japahrraug, un pee mihtsta Laika jawehsina.
- i. Wehl warr jaunus Appinugultas ustaisiht, tahs wezgas pahrrakt un lihdseni nograhbt.

NB. Kad Seema un Salna ilgi jeb wehlu fawehsahs, tad prahstigs Dahrseeks schohs peeminnerus Darbus gan lihds labbateem Laikem pawiljinahs, mihtstu Gaifu fagaaidams; bet kad isdewigs Laiks gaddahs, tad to labbi wehra jaleek, ka neweena Deena neds Stundina suhdahs.

No. 3.

Oranschunammà un Pukukambari.

- a. b. c. Turrees tà kà Swetschu-Mehnesi.
- d. Zeekreises pafilta lehna Deenina jeb tikkai rettas mihtstas Stundinas ar Saulespihduma rahdahs: teekreises jasteidsahs Stahdineem, zeek spehdams, Wehsminu doht, un
- e. tahs Negeltinus jaunà Gaismà nest, ir
- f. tohs faufus Stahdus, fewischki tohs Lewkojus, prahstigi apleet, kà arr
- g. tohs noseeduschus Pukku = Sihpolus ar faweem Pohdeem lihds nahkuschu Mehnescha Gallam Pagrabbòs glabbahst, ka winnu Saknes ne pahrraekku notalst.
- h. Ka-

- h. Ranunkulus un Anemohnes warr, kab Semme atkuffusi, tudalin stahdiht;
- i. Zo Seemas = Apsegfchanu warr no Pukkufihpo-leem un zitteem Dahrsâ stahwedameem pastahwi-geem Pukkustahdeem pee lehna laika pamasitam nozelt,
- k. Tohszaur Salnu iswilktus jeb iszeltus Aurikulus, Primulus un tâ prosham, kâ arri tahs Ruddeni stahditas Semmenes zc. buhs Semme eespeest, un tahs notufschinatas Stahdusafnes ar drufzin' Semmes apsegt.
- l. Jafataifa ir Pukkusemmi un tohs jau sakrautus Rohpinus japahrrosh.
- m. Dranschukohkeem warr nu, ja tas waijag, jaunu Semmi doht un pahrestahdiht.

No. 4.

Drihw. Lammâ.

Darri to, kas Seemas = un Swetschu-Mehnesi mahzihts, a. b.

- c. Pee labba Gaisa un filtas Saules dohd' teem padfihtheem Auglukohkeem, fewischki teem seede-dameem, un teem Ahnastasahdeem Wehsmu, bet tâ, ka tas no ahrenes eespeesdams Gais ne teescham us teem Siltumâ stahwedameem Stahdeem puhsch, bet paremdens tohs aismemt jeb aiskahrt warr; tâpatt ne aismirsti, pee karstas Saules, teem Stahdeem Ehnû doht.
- d. Taggadin warr jaw drohschat' tohs Mellonustah-dus pahrestahdiht; preeksch wehstaku Mellonu-Audsinaschanu buhs atkal Sehflu stahdiht, un tohs seededamus

- seededamus Stahdus pee stipras Saules ar Schag-garineem apf. gt.
- e. Prett scha Mehnescha Gallu warr Seemas = un Bassaras-Lewtojus kâ arr zittas Bassaras-Pukkes remdenôs lezzelôs feht, prohti, kas atdsiffuschchi irr.
- f. Tâ arr Pukkufahpostu, agru Wirfinkahpostu, Selsleri, Purrau, spanschus Sihpollus, Kahfus wirs un appatsch Semmes, agru Galwinu = Sallatu, Raddihfus, Galwufahpostu, ir zittus par Pawalgu derrigus Stahdus jaseh.
- g. Schinni Mehnesi buhs arri tohs Zuhberohschu-Sipollus labbâ smalkâ Semme list jeb stahdiht.

No. 5.

Dagrabbâ.

Schê wehl tahspaschas Darrischanas, kas pagahjuschâ Mehnesi; tikkai jadohd Sehknizehm Wehsminu. Bet Dahrsôs buhs schinni Mehnesi Kruhmus (tecpuseenus) un Rohfus apgreest un nofschkehreht, tapeh; ka ap scho laiku preeksch Pumpsuru-Meschanas jeb Pampschanas ta Upgraisfchana ne ween to lappu-Wairofchanu un Kuplumu padarra, bet ir Puku no teem pee pehrnajeem Sarreem atlik-fuschkeem Kahpuru-Perrefleem isposhta.

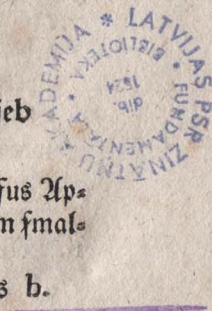
Sullu-Mehnesi jeb April-M.

Abboludahrsâ un pee Audsegneem jeb Rohkustohlâ.

- a. Tâ kâ Salna atmettahs, janonemm wiffus Apseggus no Pirscheem, Aprikohseem un zitteem smalkem Abbolu-jeb Auglukohku Kahrtahm.

B

Kas b.

- b. Ras pagahjuschá Mehnesi pee Apgreeschanas, Sawaenoschanas un Pohteschanas aiskawehts tappis, tas lai steidsahs to pirmâ Mehnescha-Dallâ darriht. Tápatt nu waijag Ahbotufarrinus preetsch Pohteschanas laust; pee Audsegneem jaunus Meetiäus, fur waijag, peesist; tohs jaunus Kohkus no jauna peeseet, un wissus wezzus Kludsinus, ar to tee peeseeti bija, atmest, ka tee tohs Bredumâ auguschus Kohzinus ne eegreesch; turklatht wissus Kohkus no jauna pee saweem Meeteem peeseet.
- c. Scha Mehnescha pirmâ Dallâ warr wehl Ahbotus jeb Auglukohkus itt drohschi stahdiht;
- d. Arr tohs no Salnas jeb Degguma zeetuschus Kohkus dseedinahht un tahs samaitatas Weetas isgreest un schlihtst.
- e. Tohs Wihnakohkus warr apgraisht, winnu Sarus peeseet, ir Utaugas (Ableger) no teem taifist.
- f. Tohs seededamus Pirschu un Aprikohsufokhus ne aismirski Waffarôs ar Maschahm jeb Salmu-Blahkeem apsegt.
- g. Tohs isgahjuschá Waffarâ pumperehtus jaunus Kohzinus buhs nu labbi pahrraudsiht, un pahri jeb wirks tahm labbi isdewuschahm Uztinahm no-greest, ir wissus blakkam isaugdamus leekus Sarrinus no laika lihds laikam lihds Kuddenim weegli nonemt, kâ arr tohs jaunus Kohkustabbinus no wisseem isplaufuscheem leekeem Sarrineem schlihtst un tihrus turreht.
- h. Tohs Aweeschu = Kohzinus jeb Kruhms tihri Mehnescha-

- Mehnescha-Gesahkumâ no tahm pehrnajahm sawesahm Utaugahm, un apgrees' winnus.
- i. Wehl scha Mehnescha pirmâ Dallâ irr Wallas, sawus augligus Kohkus no Rahpuruperrekleem schlihtst.

No. 2.

Rahpostadahrâ jeb Saknu; un Stahdu; Dahrâ.

Ja lihds schim tahs leelas Salnas, jeb tahs pastahwigas Seemas deht, tahs Darrischanas wehl ne buhtu beigtas, kas isgahjuschá Sawenu-Mehnesi pee a, b, c, d, e, f, g un h irr peeminnetas, tad ne sawejes tahs taggadun darriht.

Sullu-Mehnescha Gesahkumâ warr atdsiffuschôs lezzetlôs feht:

- a. Nairahnes, Ruhtes, Salwijes, Bischusahles jeb Mellisses un zittas tahdas spehzigas Uhrstusahles.
- Wer paschá Dahrâ jasehj:
- b. Wissadas Lautas jeb Rahrtas no agreem Sirnineem, Turkupuppahm, un Pawassaras-Rahzineem, ir Rehrweles, Spinnaschus, Skahbenes, Galwinusallates, Raddihses, Portulak, (Dahrâ Sihstas) Zihmian re., un ohtrâ Mehnescha Dallâ fehj' wissas zittas Rahrtas no Sirnineem, kâ arr Mohres, Beetes, Mangoltes, Zihkohres (Zekmallas) Skorzonu-Ausufaknes un Sufkur = Rahzinus; tápatt fehj' tahdâ Dohbê, kas prett Rihra-jeb Widdusdeenas-Sauli gull un preetsch

- preeksch Seemela glabbata, baltu Rahpostu, wehlu Wirsinkahpostu, Savoijes- un farkanu Rahpostu, Rahlus wirs Semmes un appaksch Semmes, (Rahpostarahzinus); un par Rahpostu-Sehflu warr arr tahs Spargeludohbes walfocht, jo Rahpostustahdus buhs tew atkal iszelt, tà tà winni preeksch Stahdischanas derrigi tappuschdi.
- c. Ja kas Spahrgelus gribb labbi audsinaht, tas lai tohs stahda schinni Mehnesi, un ja tas warr buht, wehl pirmà Dallà, zittadi tee pilnu Gaddu aiskawjahs tam, kas tohs wehlat' gribbetu stahdiht.
- d. Pee filta un paslapja Gaisà warr schai Mehnescha-Gallà arr agru Pukkuhahpostu, agru Wirsinkahpostu un Galwinusallac' stahdiht. Kad schee Stahdini prahdigi, tà tà ta Semme pee Saknehm peelihp, no lezzekleem zelti, un tà stahditi tohp: tad panessih's tee itt labbi tohs Pawaffaras-Salvus.
- c. Ap scho laiku warr arri Buksboh'm', Lawendules, Zhsapes, Melliffes jeb Bishchusahles, Krushsemeh-teres, Salwijes, ir zittas spehzigas labsmarschigas Sahles, tà arr Artschokkes un Greesnulohku, ir Sihpolles, prohti pee paslapja filta laika, Mehnescha Gallà stahdiht.
- f. Ja tas Seemels, tà gann daudskahrt gaddahs, ap scho laiku to Semmi iskalst, tad ne aismirsi tahs apsehtas Dohbes Rihtòs un Waffaròs pareisi apleet; un ja tas apsehtas Gabbals ne wiskin leels, tad apsed's to ar Maschahm.
- g. Kas pagahjuschá Sunnu-Mehneschá aismirsis, Semmenes stahdiht, tas warr to taggad wehl darriht.
- h. Zo

h. Zo Semmi no Sukkur-Rahzinu Dohbehm un blattam teem seemzeescheem Artschokkustahdeem jamaisa nu ar kahdu Kofkuschlippeli, bet tà ka winnu Saknes ne zeesch.

No. 3.

Stahdinu-Namma un Pukkuhahrsà.

- a. Taggadin laika, pee pirma filta lecutina, jeb pee zitta labba isdewiga Gaisa, fawus Mehgel-fenes, (Nellen) lewkojus, dseltenas Wijohles, Rosmarinus, Sippresfes un zittus sweschus Stahdus, kas ne wissai jehli preeksch Pawaffaras Salnu, jaunà Gaismà jeb Wehsmà nest; tomehr isred's preeksch teem tahdu Weetu, fur neds Wid-dusdeenas-Saule, neds Seemels tohs speesch, tà tà tee fausi ne paleek wifs. Un schi Apleeschana ne warr Waffaròs ween, bet ir Rihtòs tà ap Pukksin dewin notift. Ar teem swescheem Dranscheem, Mirtehm, loosbehrehm un zittem Stahdeem, kas Salnu ne mas warr pazeest, gaidi lihds ohtrai Mehnescha Dallai; tatschu ne aismirsi zaur apdohmigu un daudskahrtigu Isweh-sinafchanu ta Stahdunamma winnus pamasitam eerabbinah't to wri'schu Gaismu pehdigi pazeest.
- b. Tohs Dranschus, loosbehres, Mirtes, un kas teem lihdsigi, warr ohtrà Mehnescha-Dallà wissulabba' pahrstahdiht; tapeh; turri to fataisitu Semmi gattawu, kas teem derriga.
- c. Taggad warr no wissahm Pukkuhahrsà to Seemasapfeggumu nozelt, un to Semmi apfahrt teem seemzeescheem Stahdeem, tatschu bes Salnu Ewainofchanas,

wainofchanas, maifih; ir to wezzu Semmi tur, fur waijag un Ruddeni ne notizzis, ar lab-baku augligu Puffufemmi atstipprinacht. Zadehl loftri waijaga:

- d. Labbu Zeeſu no derrigi fataifitas Puffufemmes pee Rohkas turreht, jo eekſch nahkofchahm Deenahm dauds no tahdas Semmes pee Apſtohdifchanas to Naglinu un zittu Puffu fabruhſtehts tohp.
- e. Zeem Aurikulufſtahdeem dohd' Egnu un turri tohs paſlapjus, fewiſchti tohs jaunus Sehklafſtahdinus.
- f. Rohſchuhohzini warr pirmâ Mehneſcha Dakâ, un tâ, kad laifs ſchirrabs, ir wehlaſ ſtahditi tapt, bet tohs Semmê atliſtufchus Rohſchufſtahdus apgreesi, pirms ka Pumpuri ſahſt breest, tâ, ka tiffai tſchettr' jeb peežas Azinas atleek, zaur ko tahs Rohſes wairojahs un jaukaſ' isdohdabs. Kas ſawas Rohſches zaur ſakneem grihb wairoht, tas ne lai gaida, kamehr tahs jau ſahſt augt un Sarrôs eet.
- g. Wehl warr ir zittus Stahdus zaur Ataugahm pawairoht.

No. 4.

Drihronammâ un pee Lezzekleem.

- a. Kas zaur niſnu Gaiſu aiſkawehſts tappis, ſawus Ahnanaſſtahdus pahſſtahdihun Ahdminnu-Sihwesdohbê liſt, tas lai nu wehrâ nemm to pirmu derrigu laifu, un turr to par teem waijadſigu Sihwesdohbi gattawu, kâ arri to preekſch Ahnanaſſtahdeem ſataiſitu Semmi. Tomehr ſargees, tohs

tohs Ahnanaſſtahdus tahdâ Dohbê liſt, ſas wehl naw papilnam ſafildijufees jeb ſilta tappuſi, un apehno to druſzin prett Saules Karſtummu.

- b. Pirkhuhohzinius, kâ arr zittus Kaulinu-Auglus, ſas jau lihds Kaulinumefchanu isdewuſchees, turri bſeſtrus un Wehſminâ, un glabba tohs preekſch karſtas Saules.
- c. Zeem ſeededameem Mellonu- un Kantelupſtahdeem dohd' pee ſtipras Saules druſzin Ehnas, ka wimmi jo agral Auglus dſemdina, un turri winnus zaur Ap- un Iſgreeschanu pakahrtam. Preekſch wehſakeem Mellonu- un Kantelupſtahdeem jafataiſa jaunus lezzeklus.
- d. Ne aiſmirſti tohs pagahjuſchâ Mehneſi ſehtus Puffuſtahdus labbi israweht un ſchſihſtiht, ir winneem labbâ Gaiſâ brihſcham Wehſmu doht. Mehneſcha Gallâ, ja Gaiſs ne wiſchkin aukſts, dohd' teem jauneem lewfojeem jaunu Gaiſu papilnam, un nozell' lohguſ no lezzekleem. Tas winnus jo wairak ſtiprinabs, ka winnus jo drohſchal' warr ſtahdih.

Lappu Mehneſi, jeb May M.

No. 1.

Darrifchanas Kohkudahrſâ un Bohmſtohlâ.

Paſchâ Kohkudahrſâ taggad zittas Darrifchanas newaid, kâ Usraudiſchana, tâ ka wiſſi appakſch un apkahrt Kohkeem isauguſchi Uhdensſarri nogreesti; ka wiſſi Kohki prett leelahm Wehtrahm zaur apdohmigu Peeſeeſchanu pee ſaweem Meeteem no Stah-

des

des isfargati tohp; un fa Kohki ne berschahs pee Meeteem, bet Suhnas starpa dabbu, un tà ne eewainoti meerigi augt warr.

Bet Bohmskohlà ne aismirsti:

- a. Tohs augdamus pohetus Sarrinus zaur teeweem Meetineem apstiprinaht, fa tee ne nolauschahs;
- b. Zahs breeduschas pumperehtas Aztinas brihscham pahrraudsicht un no Kohpurehm schkistht, fas daschahrt tur eefschà perrahs;
- c. Tohs pohetetus un pumperehtus Kohzinus no wisseem leekeem Sarreem un Isaugahm tihriht, un
- d. Paschu Bohmskohlas = Weetu jeb Semmi par Auguma Pawairofchanu no wiffahm flitahm Sahlehm schkistht turreht, fà arri to Semmeswirfu maifist un ehrtu jeb mihtu taifist.
- e. Tohs Bohmskohlà, fà Kohkudahrsà perredamus Rahpurus ispohsti itt agri no Rihta, famehr tee wehl, Auktuma deht, kohpà pinnahs, ja tas Seemela-jeb Pawaffaras-laijà ne buhtu gluschi notizzis. Jo pee jaunu lappu Isplaukschanas warr tee leelu Skahdi darriht un wiffu Augumu aiskaweht.
- f. Zahs Apprikohses, Pirschus un zittus fahrtus Kohkus, fas pee Spalleer' seeb, buhs auktòs Wakkaròs, fur Nafts = Salna warr gadditees, ar Naschahm labbi apsegt.
- g. Pirmà Mehnescha Dallà warr wehl Ahbokus pohetht, fas gan labbi isdohdahs, bet ne wehlah.
- h. Zahs Gultas jeb Dohbes, fas ar Ahboku jeb Bumbehru Sehflu apsehtas, apflazzini pee faufa laika.

i. Ne

- i. Ne aiskawjees tohs atliffuschus Suhnus no Kohfeem paslapjà jeb leetus-laijà noberseht, un fur Deggums jeb Ehdeis jeb zittas Wainas rahdahs, tur wiffu janogreesch, famehr jauna Misa redsama.
- k. Tohs Bihna = Kohzinus ne aismirsti apraudsicht un wiffus leekus Sarrinus nolaut, femischki tohs wezzus nokaltuschus.

No. 2.

Rahposta jeb Satnu = Dahrsà.

- a. Paslapjà laika effi muddigs pee Kawefchanas!
- b. Saufumà apleij Dohbes tiffuschi!
- c. Ispohsti tohs Ruktainus jeb Spradschus zaur Apehnofchanu ar Paeglu-Sarrineem us Rahzinu un Rahposta-Dohbehm, un tad apleij tohs labbi. Jo Ehnun un Slapjumu tee ne warr iszeeft. Sohdeji, Pelni jeb Tabakfa = Smalkums tif labbi ne derr, un mafsa arr dauds Darba.
- d. Pirmà Mehnescha Dallà warr wehl Lavendules, Melliffes, mafas Salwijes un zittus tahdus pastahwigus Stahdus dalliht un no jauna stahdiht.
- e. Tohs paanguschus Sirrinus apstahdi ar Sahrdeem jeb Sarrineem!
- f. Galwinufallat' un Sirrinus, fà arri Spinnadschus un Raddischus warr ifastotà Deenà jeb pa divi Neddelahm lihds Jahneem seht, fa nekad tahdas leetas peetrubst.
- g. Taggad irr laiks: Pukku-Rapostu, agru Wirsinu un Galwinu-Rahpostu, leelu Selleriju, Purrau, spahniskas Sihpoles, un Galwinu-Sallat-Stahdus

- dus siltā leetutina, ja tas tiffai warr buht, stahdiht un tas warr notift lihds Mehnescha Gallam.
- h. Ja tahs pagahjuschā Mehneschā pee b. peeminetas leetas auksta laikā dehl lihds schim wehl ne isfeh̄tas tappuschas, tad to wehl scha Mehnescha Cefahkumā warr darriht. Tapatt warr nu leelus Kreemu-Ahbolus jeb Kirbessus feht, bet tohs jaunus Stahdus labbi jaglabba prett Naktssalnu.
- i. Ohtrā Mehnescha Dallā warr Kreemu-Ahbolus jeb Gurkes un Turkupuppas stahdiht, un tahs usdihguschas aukstās Naktis ar Maschahm jeb Salmeem jeb Pāeglu-Sarreem apsegt. Apfahret Gurku-Dohbehm warr wifs apfahret mellu Seemas-Rutku Sehflu schurp un turp stahdiht; bet Bassaras Rutkus stahdi scha Mehnescha Cefahkumā sawās ihpaschās Dohbēs.
- k. Saufā laikā apleij arr' tahs Semmenu-Dohbes, kad tew Ohgas gribbahs, no Nih̄ta un Waffarōs labbi stipri.
- l. Pirmā Mehnescha Dallā warr arr' wehl jaunus Semmenu-Stahdus stahdiht.

No. 3.

Stahdinu-Nammā.

Schinni Mehnesi wehl tiffai ja-apfohpij Dransches, Mirtes, lohsbehres un zittus tahdus fahrtus Stahdus un Rohzinus, kas pee Saules labbi ja-wehsina un laikam ja-apeleij. Pee pastahwiga Siltuma warr winnus ohtrā Mehnescha Dallā, jeb lab-

baf

baf Mehnescha Gallā, paschā Gaisā ah̄rā zelt, un, ja waijadsetu, winnus zittā Traukā stahdiht, itt kas pee Dranscheem un lohsbehreem itreschā jeb zettortā Gadda-Cefahkumā gan waijag: jo schis Mehnesfsewischki derr par tahdu Apstahdischanu. Bet pee teem Rohkeem, kas ne tohp apstahditi, tomehr waijadseh̄s, to Semmi apfahret Saknehm labbi uskaffiht un mihs̄stu taifih̄t.

No. 4.

Puffku-Dahrsā.

- a. Apstahdi taggadin tahs Rabattes ar Seemas- un Bassaras-Lewfojeem, Naglineem jeb Nehgelkeem un zittahm Bassaras-Puffkehm no wiffadas Rahr-tas. Bet ne steidses ar teem Balsamihneem, kas no wiffumaksakais Salnas zeesch, un gaidi ar teem lihds Mehnescha Gallam.
- b. Scha Mehnescha Cefahkumā jasehj dseltenas Wijohles un ap Mehnescha Widdu feh̄j' Naglinus.
- c. Ohtrā Mehnescha Dallā tohp tahs preefsch nahfoscha Gadda audsinatas jaunus Seemas-Lewfojes Dohbēs stahditas.
- d. Nu warr arr' no Wijohles matrijonales, Hepatica nobilis jeb Wahzu-Pehterasahleem, no Aurifuleem un Primuleem tahs Saknes lehn̄am dalliht un tā schahs Puffkes wairoht, prohti, kad tahs pilnigi noseedejuschas.
- e. Schinni Mehnesi tohp arr Mirtes, Rosmarins, fuplas dseltenas Wijohles, Kampanula pyramidalis un zittas tahdas sweschas Puffkes zaur No-leefa-

leekameem (Steklinge oder Ableger) lezzeklös wairotas. Tapatt Mehnescha Eefahumà tohp Kanunkules un Ahnemones tà lihds noliktas un tà wairotas.

- f. Zeem isstahditeem Pukkustahdeem schinni Mehnesi labba Apkohpschana un Saufumà Apleeschana waijaga.
- g. Seemzeeschi Pukkustahdi, fà Malves, jeb leelas Kohses, Naktswijoles, Hedisarum, Lactirus un zitti tahdi tohp pehdigà Mehnescha Dalkà fehti. Tahdu Stahdu agra Sehshana padarra, fa tee Seemas-laiikà gruhti tohp ustureti, jo tee mehds Ruddeni pahrleeku fupli isaugt.
- h. Mehgelkenes un zittas Pukkes, kas garreniski jeb Augstumà aug, buhs pee derrigem Kohzineem peefeet un ikneddelas apraudsiht, fa tee dischani isdohdahs.

No. 5.

Siltumà un pee Lezzekleem.

- a. Schè Dahrsineekam fewischki us to jarauga, fa Apehnoschana un Wehshinaschana ihstena laikà noteek, ihpaschi, pee wisseem jauneem Augleem, kas wehl wirs Almineem gull; fà arr' pee Ahnemas- un Kanteluppu-Stahdeem; jo Saulespeeschana tohs itt lehti warr fadegt, fa winnu Augli jeb wissai isnihkft, jeb mas un nesmekkigi paleek.
- b. Prahtiga Apleeschana un Apflazzinaschana irr arr brihscham waijaga, fewischki pee Stahdeem, kas Drihw'-Kaste stahw.

c. Me-

- c. Mellonu un Kanteluppu Dohbes apkohpi ikdeenàs, un ikastotà Deenà nogrees' tahs pahrleekas Wih-tes jeb Stihgas (Ranken). Sataisi arr kahdu lezzekli preeksch wehtakeem Kanteluppehm un Melloneem.
- d. Tohs Siltumà dsihtus un noseedejuschus Kohschu-Kruhmus stahdi Semme, fa tee atspirgstahs un paspehj jaunus Sarrus preeksch nahkoscha Gadda panahkt.
- e. Ja tas, kas fehts jeb stahdihts irr, lihds schim ne labbi buhtu isdewees: tad irr wehl schinni Mehnesi Warka, to no jauna darriht.

NB. Kad ap scho Laiku daschahrt leels Saufums gad-dahs un Seemela Wehsch to Semmi daschdeen breefmigi ispubsch un istalkt, tad Dahrsineekam, zeek ween spehdams, jagahda par sawu Stahdu Ustureschannu, un ja-oplej Warkaròs wissur, fur waijaga. Zittadi wissa Sehshana un Stahdischana buhs par welti.

Seedu-Mehnes jeb Junius M.

No. 1.

Darrischanas Abboladahrsà un Bohmstohlà.

- a. Pahrraugi wissus Pirschu- un Aprikohsu-Kohsus, fà arri wissus, kas pee Spalleer' stahw, un pee-keen' wissus jaunus Sarrinus jeb Atagas, fa tufschas Spalleera-Weetas pilnas tohp, bet wissus Sarrinus, kas pahrleeku jeb us Preekschpuffi auguschi, tohs nogrees' pee laikà.

b. Saufà

- b. Saufa laika apleij ifneddelàs weenreisi tohs no jaunu stahditus Abholus un augligus Kohfus, ir wiinu Sarrinus warr pabrischam Waffaròs apleet, jeb apflazziht.
- c. Pahrraugi arr ifneddelàs tohs pohstetus un aztith-tus Kohfus, un nonemm' wiffas no appakfchas no pascha Stabba isaugufchas Awaffas; israwe wiffapfahrt to Semmi; atfwabbini tohs peefectus Kohfus, tik labbi pohstetus, fà laulatus, bet tohs no laulateem Kohkeem isplaufufchus Sarrinus peefeen' tudalin pee Meetineem, fà wiini no Wehja ne tohp nolaufti.
- d. Wihna - Kohzinus buhs tãlihds ifneddelàs ween-reisi pahrraudsiht, wiffas Srihgas, fàs Seedus rahda, ir wiffus zittus stiprus Sarrus, fàs nah-fofchã Gaddã warr Dhaas nest, pareisi pee Spak-teera peefect, fã Wehisch tohs ne nolauft. Bet wiffus wahjus nederrigus Sarrinus, fàs tikkai to Kohku leefina, ir wiffas Aaugas, fàs Sah-nòs isplaufst, tohs nolauft ar Prahtu un weeg-litam.

No. 2.

Rahposta jeb Saknu; Dahrfa.

- a. Mehnescha Cefahkumã stahdi Seemas-Rahpostu, wehlaju Wirsinahpostu, Mangoltu, Rahlus un Rahpostarahzinus. Ja tas ween warr buht, tad darri to preefch jeb pee filta leetutina, tad tew buhs Preeks un labbums. Bet ne pakawejees, gaididams us leetu, fàs schinni Gadsahrtã retti rahdahs,

- rahdahs, bet' leez' to ihstenu Stahdischanas-Laifu wehrã. Peefitt' arr' Semmi pee teem Kartop-pekù = Stohbreem un teem agreem Rahpostem, fàs pagahjuschã Mehnesi stahditi.
- b. Ne aismirsti tahs isaugufchas Sehknizes pee Meetineem peefect, fã Wehisch tahs ne maita!
- c. Apstahdi tahs wihredamas Zurfupuppas ar Rah-teem!
- d. Wahzfemmes (Zeltawas) un Seemas-Rahzinus warr schã Mehnescha Gallã feht.
- e. Agri stahditi Puffukahposti, irr Wirsinukahposti kluhst labbi no Sahlehm tihriti un rawehri, ir ar Semmi apstisti.
- f. Wehl lihds Mehnescha - Gallam warr tu wiffadus Sirninus, fã arr Zurfupuppas un agras Semmespuppas (Rahpupuppas) stahdiht, tad buhs tew lihds Mikkeleem wehl fallas Pakstes.
- g. Pirmã Mehnescha Puffe jafehi to Puffukahpostu, fàs Ruddeni stahdihts tohp Pagrabbã, un par Seemas-Puffukahpostu audsinahst kluhst.
- h. Mehnescha - Gallã gan Pulsz Laurinu no Rahpehm mehds sawu Perrefli us appakfchpuffi no Rahposta - Lappahm likt. Taphz ikkatram, fàs sawu Rahpostu no tahdam Rahpehm grihb glabbaht, waijaja, sawas Rahpostadohbes labbi pahrraudsiht, tahs appakfchajas Lappas, fur fàs Perreflis gan redsams, fãidri nolauft un no Dahrfa isfweest.
- i. Schã Mehnescha Gallã warr Seemas - Endihwes, ir Galwinufallat' jeb lattufkas feht, un to lihds nahkofcha Mehnescha Widdu darriht, fã no tahm Ruddeni

- Ruddeni warr labbas Galwinas dabbuht, fo warr Pagrabbà jeb Stahdunammà glabbaht. Tad buhs tew labs Sallats paschà Seemas = laifà.
- k. Ja tu gribb labbus leelus Kreew-Abbolus audsinaht, tad ne aismirfti tohs daschreifi labbi apleet.
- l. Ne aismirfti arr' tabs Semmenu-Dohbes tihriht un labbi ftaidri israweht, tà tà taggad wiffur ftaidra Kaweschana lohti waijag, fa nitnas Sahles Sehklà ne aug, un muhsu gruhfti Dahrsadarbi zaur to us preefschu ne wairojahs. Pehz ne truhfs zitti Darbi!

No. 3.

Stahdinu : Nammà:

- a. Taggabin gan mas Darba paschà Stahdu-Nammà. Jo labbaht warr nu wifsnodat pahrtaisiht, kas pee scha Namma waijag, Krasnus isfmehreht un zittas Baijadfibas padarriht. Tabs daschadas Sehklas nemm' gluschi noht no Namma, fa Kahrpuri un Zahrpites tur ne salaffahs Barribas deht. Saufa laifà apleij tohs Dranschukohkus, kas nu ahrà stahw, tàpati warr nu eefahft tohs jaunus Dranschukohzinus pumpereht, jeb Uzzis eepohreht. (oculiren)
- b. Pee Puffkudahrfa taggad arr ne kahdas leelas Darrifchanas. Tiffai jarawe wiffas Dohbes; apleij Stahdinus, kas Saufumà stahw, un pee-seen' wiffus no Wehja arraisitus Stahdus, wiff-wairaf tohs Naglinus jeb Nehgelfenes, kas schinni
- Mehnesi

- Mehnesi jau leelòs Pumperòs isplaufuschi, fo Wehisch lehti warr nolauft un samaitaht.
- c. Tabs leelas Kohses ir zittus garrus Stahdus, kas Puffkudahrfa, pee-seen' pee Kahrteem.
- d. Mehnescha Gallà arridsan laifs, leepas noschfeh-reht. Jo ta Apgroisfichana ap scho laifu neween paddarra tohs leepu-Seenus kuplakus un zeetakus, bet isdeld arr leelu Pultu no Kahrpuru-Perrefleem, kas pee tahm jaunahm lappinahm irr peekehruhchees.
- e. Nu arr waijag, tabs no Buksbohms greestas Gihmis ic. tà arr to apfahrt Puffkugabbaleem stahditi Buksbohms' apgraisiht, fa wifs dishani un pa kahrtam isskattahs.

No. 4.

Drihw : Nammà un Lezzeklòs.

Schè taggad taspats Darbs, kas pagahjuschá Mehnesi bija, un kas tur pee a. b. c. peeminnehts fluis. Tomehr warr no teem Sultumà kohp-teem Pirschukohkeem pee filtas Saules tohs lohguis wiffai nozelt, fa tee Wallà un Gaisà warr peenemtees un stipprinatees. Ar to nu arr beidsahs ta Apkohp-schana un Bahdaschana, kas pee wiannu Wehsin-fchanas un Apehnoschanas lihds schim tik dauds Darba padarrijuschas.

Seena-Mehnesi, jeb Julius M.

No. 1.

Abboladahrsà un Bohmskohlà.

- a. Tabs paschas Darrifchanas, kas pagahjuschá Mehnesi pee a. no teem Pirscheem un Spalteer-
- C
fohkeem

- Fohkeem irr peeminnetas, tohp ir schinni Mehnesi labbi wehrà listas, un schi mahzita Peeseeschana un lohzi schana to zaur Bassaru auguschu jaunu Sarrinu wiswairak par to derr, ka tee Spalleer-fohki taisni un dischani tohp audsinati.
- b. Tam muddigam Dahr sineekam buhs arri schinni Mehnesi ifneddelàs weenreisi sawu Bohmsfohlu zaureet un to, kas ne lahga, atkal pakahrtam list; femischki buhs winnam to Peeseeschanu to jaunu Kohziuu labbi usraudsiht, ka tee pee peenemdamu Bredummu zaur pazeetu Seeschanu ne teef eewainoti.
- c. Tas wiffaugstakais Darbs schinni Mehnesi irr ta Aztinu = Cepohschana (jeb Okuleerudarbs). Pehz siltu agru Pawassaru jeb siltà Bassarà warr schi Aztinupohschana jau pirmà Mehnescha = Dallà notikt; bet flapjà un paugstà Bassarà irr tas labbak, scho Darbu ohtrà Mehnescha = Dallà usnemt; tapehz ka tee Aztinu-Sarrini siltà Bassarà agrak, ne kà dsestrà laikà papilnam gattawi kluchst un tam Dahr sineekam pahw wiffahm leetahm pee tahdas Pohschanas par to jagahda, ka Sarrini un Aztinas sawu waijadfigu Stiprumu dabbujuschki. Kad nu gan sinnams, ka Resberehm agrak kà Pluhmehm, un Ahboteem agrak kà Bumbehreem tà plahna Sulla suhd jeb peetruhst, kas winneem pee tahdas Pohschanas ihpaschi waijaga: tad lai arr tas Dahr sineeks pee Aztinulikschanas topaschu Kahrtu wehrà leef, tà, ka winsch ar teem Resberufohkeem eesahk, tad pee Pluhmjeem, pehz pee Ahboteem un pehdigi pee Bumbehreem

- behreem scho Darbu padarra. Trihs jeb tschettras Neddelas pehz scho Darbu tohp tee ar Aztinahn eepohteri Kohki pahrraudsiti, arrig tee isdemuschees, un pee teem, kas starp scho laiku breeduschki, teef tee kuhki acraisiti, ka ta jauna Misina ne kluchst eegreesta. Wehl warr Mehnescha = Gallà wiffus Uhdens-Sarrus un Saknu-Utaugas no teem (augligeem) Kohkeem nogreest, ka winni Augumà ne tohp aiskahweti.
- d. Pee Wihna-Kohzineem tapatti Apfohpschana waijaga, kas isgahjuscha Mehnesi peeminnetà kluufi, un kad winni, noseedejuschi, jau Ohgas no masu Sirninu leeluma panahkuschi: tad nokneebj kattram augligam Sarrinam trihs jeb tschettras Aztinas pahri teem Augleem wirfu.

No. 2.

Kahposta jeb Saknu = Dahr sä.

- a. Us tahm Dohbehm, fur agri Sirnini bija, warr nu Mehnescha = Cesahkumà Mehrku = jeb Wahzu-Kahziuus seht jeb arr Mairahnes, Tihmjahnu, Purräu, Seemas-Endihwes un Galwufallat jeb lattuhkes stahdiht.
- b. Salafi nu tikfuschki tahs Sehklas, kas schurp un turp gattawas tohp, femischki Kahpostasehflu, kas lehti isbahrstahs, jeb no Putneem breefmigi noehsta kluchst.
- c. Pahrraugi bes Mitteschanas sawu Kahpohstu un ja appasch tahm lappahm Kahpuri jeb Kuffaini rohdaht,

rohdaßs, tad ispoßsti tohs pee laika, pirms ka tee warren wairojajs. Ne aismirsti arr tahs Seemas-lewkojes, kà arr wiffus Rahposta-Stahdus labbi apßist.

- d. Schinni Mehnesi wairs ne warr Skohstianus jeb Spargeles greest. Jo tas teem Stahdeem lohiti faitetu.

No. 3.

Puktu-Dahrsà.

- a. Zaifi schinni Mehnesi no Naglineem jeb Mehgelkeem Noleekamus (Ableger) preeßch Wairoßchanas.
- b. Tohs Jhazintu un Tulpu-Sihpofus, kà arr tahs Ranunkulu un Ahnemonu-Safnes iszell' no Semmes, lihds kà wiannu lappas dseltenas tappuschas, un glabba tahs Ehnà, wehsmà Jstabà, fur Salna tahs ne aismemm.
- c. Apleij tohs Dranschu-Kohfus faufà laikà ikohtrà Deenà.
- d. Tahs Pohdu-Mehgelkenes, kas jau fahf seedeht, fargi no leetu, un Saules laikà dohd' tahm no Pulkstin desmit lihd Pulkstin trihs pehz Pufsdeenas Ehnù; zittadi tahs ahtri noseedehts un tu ne dabbusi Sehflu no winnahm.
- e. Tahs Seemas-lewkojes, kas Mehnescha-Gallà kuplas rahdaßs, stahdi tudalin ihsteni preeßsch tahm fataisita Semmé, kas ar Smilti fajaukta tappufi.
- f. Tohs no Sehklas audsinatus Mehgelfinu, Aurihflu, un Prihmuku-Stahdus pahrstahdi Mehnescha-Gallà zittà Semmé.

No. 4.

No. 4.

Pee Lezzekleem un Drihwefchanas schinni Mehnesi ween us to jarauga, ka tahs wehlajas Mellones un Kanteluppes preeß stipru leetu labbi zaur lahdehm glabbatas un pareisi apkohptas tohp. Siltà laikà jadohd teem Ahnanas - Stahdeem papilnam Wehsmas, ka wianni prett Seemu zeeti un sipri tapf warr.

Sunnù-Mehnesi, jeb August M.

No. 1.

Abbola-Dahrsà un Bohmstohlà.

- a. Darri ir schinni Mehnesi to, kas pagahjuschà pee a. b. c. peeminnehts, un nemmi nu steigdams to wehrà, kas lihds schim schurp un turp aismirsts fluis.
- b. Tohs pee Wihnakohkeem preeßsch nahkofcheem Gaddeem atlikfuschus Sarrinus warr ap Mehnescha-Gallu lihds septin' jeb aston' Aztinahm no-greest. Tahs no teem uspampuschem Keffareem nolohzitas Stihgas peeßen' pee laika, pirms ka tahs nolauschahs.

No. 2.

Rahposta un Saknu-Dahrsà.

- a. Gefahz' nu Schinni Mehnesi tahs Sehklas, kas schurp un turp gattawas tappuschas, salassihf.
- b. Sehj' ir Spinnaschus Semmé preeßsch Ruddeni, Seemu

Seemu un nahkofchu agru Pawassar, fà arr' Pukkuhahpost' un Galwufallar' preefsch Drihweschanas un Seemas-Waijadsibas, tapatt Raddihfes lezzeklös.

- c. Saminn' no teem fehteem Ollandscheem Sihpoleem tahs Sahles, fa tee Sihpoli stiprinajahs un jo agraf gattawi teef.
- d. Schinni Mehnesi stahdi arr Semmenes, Jhsapes, Lavendules, Buksbohm' un isdalki un nostahdi wiffus pastahwigus Stahdus.
- e. Tapatt stahdi arr Mahrruktus jeb swehtus Kuktus.
- f. Kamehr wehl Wallas, warr nu tahs Semmes-Kohpas jeb Slohgus pahrrakt, itt kas rettat' ne warr notikt, fà divi Reises pa Gaddu.

Pukku:Dahrsä.

- a. Eè warr wehl schinni Mehnesi ittin labbi Noleekamus no Negelkeem taifihit par Waisfloschanu.
- b. leez' tahs jaunäs Seemas-lewfojes, kas kuplas rahdahs, Pohdös, fà arr tahs dseltenas Bihjoles, un tohs jau apsaknotus Nagliu-Noleekamus jeb Audsefnus stahdi eefsch Seemasfastehm jeb Pohdeem, fa winnas zaur Seemu labbi pastahw.

No. 4.

Drihw: Nammä.

- a. Tee preefsch nahkufcha Gadda augligi jeb nessami Ahnanas = Stahdi tohp Mehnescha Cesahkumä jaunä Semmè eestahditi.
- b. Fa Semmes Kohpa, kas preefsch Ahnanasstahdeem'

deem' un Ohranschukohkeem sakrauta un waijaga, tohp atwairota un pahrrakta.

- c. Ap Behrtminneem ness' tohs Ohranschukohkus un zittus fahrtus Stahdus Stahdimu = Nammä.

Sillu = Mehnesi' jeb Mikfela = Mehnesi,
September M.

No. 1.

Abbola Dahrsä un Bohmskohlä.

- a. Schè nekahdi sawadi Darbi schinni Mehnesi gad-dahs. Zomehr warr pabrihscham Bohmskohlu un Spalleerus apraudsift, un tohs Sarrinus, kas Wallä, atkal peeseet. Tapatt warr schinni Wallas laifä schurp un turp jaunu Semmi preefsch jaunahm Bohmskohlahm jeb zittahm leetahm fatafihit, tihriht un lihdsinagt.
- b. Pee Wisnakohkeem wehl tapatti Kohpschana, fà isgahjuschä Mehnesi. Remm' tatschu no teem Rekkareem, kas pahrleeku Ehnä stahw, kahdas Lappas nohst, fa Saule tohs labbat aisenem, bet tà, fa tee ne wiffai no Lappahm notukschinati tohp.

No. 2.

Kahposta: un Stahdu:Dahrsä.

- a. Tas wiffaugstafais Darbs irr wehl ta Sehflu-Sanemschana. Salassi tahs tà fà winnas tikkai gattawas,

- gattawas, un flapja laika tihri tahs no wiffahm
Lappinahm un Neekeem.
- b. Ap Mehnescha Gallu nogrees' tohs Spargetu-
Stohbrus lihds Puffspehdu no Semmes, un is-
rahwe tahs Dohbes no Sahleem.
- c. Areschoffu = Stahdus warr taggad no Semmes
iszelt un fahda Stahdinu - Nammà jeb wehfaîna
Pagrabbà glabbaht.
- d. Iszell' arr schinni Mehnesi tas Zihforusafnes,
un stahdi tahs wahjakas eefsch lahdtiehm par
Seemas = Sallac', bet tahs stiprafas warr par
Kawee bruhfeht; paglabba arr tahs Seemas-
Endihwju Saknes, pirms ka Salna rahdabs,
tad tahs jo ilgat' pastahwehs.
- e. Semmespellites tohp schinni Mehnesi israkti, tee
leelaki preefsch Wahrischanas islastiti, bet tee
masaki ar teem Saknu-Spurreem no jauna pehz
Snohres Semme likti.
- f. Preefsch Seemas Baijadfibahm stahdi smalku
lohku un Pehsterfiljes eefsch lahdtiehm un glabba
schahs Stahdinu - Nammà.
- g. Dhtrà Mehnescha Dallà warr Schallotes stahdiht.

No. 3.

Pukku:Dahrfa.

- a. Taggadin warr Liljes, Zhjazintes, Tulpes un wiffas
Ahrtes no Sihpolupuffehm stahdiht, tàpait arr
wehl wiffus seemzeeschus jeb pastahwigus Pukku-
stahdus dalliht un pahrstahdiht.
- b. Preefsch Seemasfeedeschanu stahdi Pukkusihpolus,
Wehschohklus,

- Wehschohklus, Aurifules, Prikhules un zittas
tahdas Pohdòs, un Sihrinustahdus Rublòs.
- c. Kohsesfohzini, kas wairak fà dimi Gaddus Seemà
seedejuschi, stahdi jaunà labbà Semme, tomehr
tà, ka winnu Saknes pee Stahdischanas no tahs
wezzas Semmes ne kluhst notufschinatas.
- d. Tàpatt tohp ta Semme no Pukfugabbaleem
schinni Mehnesi atlabbota zaur Peelischanu jau-
nas taukas Semmes.
- e. Jasteidsahs taggad ar Stahdischanu to kuple
Seemas-zeiwfoju, dseltenu Bihjolu un Naglinu-
Audsenu, pirms ka stipra Salna schahdu Darbu
pawiffam aiskahw.
- f. Jaturr taggad to Stahdunammu tihru un gattawu,
ka preefsch pirmas stipras Salnas wiffi Stahdi
un Augli tur sawu labbu un derrigu Weetinu
panahht warr.

No. 4.

Drihw : Nammà.

- a. Pildi nu sawas Seemas - Ahnanu lahdties ar
Suhdeem un Ahdminna - Sihwes, ka nahkofschà
Ruddens = Mehnesi tee Ahnanas = Stahdi labbà
Gaisà tur warr glahbti un glabbaht tap.
- b. Kam wehl wehlajas Kantlupes un Mellonu-
Augli lezzeklòs, tas lai nu tohs labbi apsefs preefsch
Salnas un pawairo to suddamu Siltumu zaur
jaunu Sirgufuhdu Aplischanu.
- c. Tohs isgahjuschà Mehnesi sehtus Pukkuahpostta
un Galwasfallata = Stahdus stahdi nu Pohdòs, un
glabba

glabba tohs wehsà Weetà Stahdu-Nammà lihds
Gawena = Mehnesi.

Ruddena jeb Mikfela = Mehnesi, October M.

No. 1.

Abholadahrfa un Bohmskohlà.

- a. No scha Mehnescha Widdu lihds Gallam warr wiffadas Rahrta no augligeem Rohfeem pahrstahdih. Tomehr wiffa tahda Stahdischana dauds labbak (pehz mannam Dohmahm) Pawaffarà noteef, jo brangas Seemas teem Ruddeni stahditeem Rohfeemwarr lohci kaiteht. Bet Sustrinaus, Stikkenbehres un Aweeschus stahdi allaschin Ruddeni, tapehz fa schee daschfahrt Pawaffarà jau fahf isplaukt, pirms fà fasalluschà Semme warr eespeestees. Tadeht
- b. Jastahd Atagas no Sustrineem un Stikkenbehrem schinni Mehnesi.
- c. Talihds warr arr wezzi Rohschukruhmi iszelti un dalliti tapt; fagreef winnu Saknes Gabbalòs no 3 Duhmjeem, un leez' tohs fataifita weeglà Semme pa Rahrta, tad tu fawas Rohses itt labbi un baggatigi wairofi. Schi Wairofchanas-Wihse warr arr Pawaffarà Merzmehnesi jeb Aprilla Gefahkumà isdohtees, tik drihs fà Semme akuffufi. Tomehr Ruddeni to drohschaf warr darriht.
- d. Tee sakrauci Rohdoli no Ahboteem, Bumbehreem, Resbereem un Pluhmjeem warr arr ap scho laifu fehri tapt.

e. Pee

e. Pee ahtras un stipras Salnas lohzi tohs Wihna-fohjinus pee Semmes un apsedsi tohs papreekschà Rohkas-Plattumà jeb trihs Duhmju = Augstuma ar Semmi, bet pee leelakas Salnas usleez' us to wehl wezzus Suhdus pee pufs Pehdas Augstuma.

No. 2.

Rahposta un Saknu: Dahrfa.

- a. Scha Mehnescha Gefahkumà, pirms fà Naktis-falnas rahdahs, isredsi no wisseem Stahdeem un Saknehm, kas par Pawalgu waijag, ittin labbus par Sehflenizeem, un nessi tohs Pagrabbà wehsà Weetà. Tapat iszell' arr zittas Saknes, ir Rahpostus no Dahrfa, un stahdi to, kas par Seemu waijag, Pagrabbà pa Rahrta.
- b. Schinni un nahkoschà Mehnesi, kamehr ta Semme wehl walkà, fehji Pehterfiljes, Bohrfanes un Mohres, tad buhs tew' tas labbums, fa winnu Saknes neween tschetras Neddetas agrak buhs ehdamas un gattawas, fà tahs Pawaffarà fehrtas, bet schis Sehjumis ir neneeka zeetihs Pawaffarà no Seemela-Wehjeem, jo ta Ruddeni fataifita Semme fawu Slapjumu par Audsinaschanu tahs usdihguschas Sehklas faturr, fà Pawaffara=Dohbes.
- c. Tapat fehj' arr Skohstinu jeb Spargelu-Sehflu pehz Snohres, tà fa katra Stigga jeb Rahrta, no ohtras Pehdas Plattumà nahf un apsedf' tahs Spargelu Dohbes ar Gohwjufuhdeem.
- d. Eefsch Wallas-Deenahm warr to Rahposta-Saknu - un Stahdu - Semmi pahrrakt, un fur waijag,

- waijag, apfuhdoht. Tahda Usrafchana preefsch Seemas-laika irr tohti labba un derriga, wifswairak preefsch zeetas jeb sahlainas Semmes.
- e. Schinni Mehnesi, kamehr wehl nekahda leela Salna aiskahw, mett' arr to Semmi no lezzekleem zaur dselsu Drahtfeetu, ka ta smalka un derriga tohp preefsch nahkufschahm Waijadfibahm un glabba to labbi, tad tew Pawaffara buhs labbums no tahs.
- f. Kad Kohki no lappahm tufschu un winnu Misa no leetu paslapja tikkusi: tad warr Ruddena- un Seemas-Mehneschös itt labbi un weegli tohs Kohkus no Suhneem tihriht, zaur ko arr daudf Rahparu Perrekli isphostiti tohp.
- g. Us Semmes un tahdas Weetas, fur Sakki jeb Pelles Auglukohkus warr eewainoht, tur waijag preefsch Seemas Usbrufschanas tohs Kohkus ar Paeglu Sarreem apfeet, lihds diwi Dylekteem no Semmes.

No. 3.

Pukku Dahrfa.

- a. Pukku Dahrfa taggad zits Darbs nau, ka tohs Pukkusihipolus un fahrtus Pukkustahdus ar nobiruschahm lappahm preefsch Salnas Cespeeschanas pee Pufspehdu apsegt. Bet Sehflu-Mehgellenes tohp ar Skuiju jeb Paeglu Sarrineem apsegtas, kas winnus neween preefsch Salnas, bet arr preefsch Pellehm glabba.
- b. Stahdu-Namma Dahrsineefam nu jaunus Darri-
schanas.

schanas. Jo tam labbi ja-uslubko, ka winna Stahdi zaur Pellejumu ne tohp samaitati, un no tahda kaunuma warr wifslabba tohs zaur to fargagt, kad winni pee laika tihriti tohp un pabrischam jaunu Wehsmiau dabbu.

No. 4.

Drihw-Namma.

- a. Schè tohp Mehnescha Cefahkumà tee Ahnana-stahdi eefsch tahm winneem fataisitahm (Ahd-minnu) Sihwes-Gultahm eenesti. Isredf' par fcho Darbu kahdu pasiltu skaidru Deenu un pahyraugi papreefscha wiffus Stahdus, arrig tee no tahm baltahm Ananas Uttehm skaidri. Ja tahdas pee kahda Stahda peelihp, tad ischfirr' to itt pareisi, ka ne wiffi Stahdi eewainoti tohp un isnihst.
- b. Tohs Kublòs stahditus Sihrina-Stahdus, ka arr tohs Pohdus ar Wehschofleem warr jau preefsch Dsihschanas Drihw-Namma eenesti.
- c. Tee no Sehklas audsinati Naglinustahdi, kas jau Strohbrus jeb Raktus bes Seeedeem panahkufchi, stahdi lehnitam Pohdòs un zell' tohs preefsch Namina-lohgeem, ka tee preefsch Seemas Anahkschanas sawas Pukkes daness.

Mahrtina jeb Salnas-Mehnesi, November M.

No. 1.

Abbola, Dahrfa.

- a. Schè taggad jau duhs wiffi Dahrfa-Darbi; un
nu

nu tiffai par to jagahda, ka wiffi auglgi Rohki, femifchti smalki Rohki, no nahfoschas Salnas un Dahrfa Cenaidneekem tohp glabbati. Augstfahrtigi Rohki, wifswairak, kad tee jau kahdu Bezjumu un Augstumu panahfufchi, gan tif lehti prett Salnas ne warr paglahbt. Der Spalkeerhofkus warr ar Salmu-Strahgeem, kas pareisi taifiti un peelikti, ta labbi glabbabt, ka pee wifslaelakas Salnas ir paschi Seedi tohp us-turreti. Pee schahs Apfophschanas ne aismirfti wifs-apfahrt, pee Rohku Rahjahm jeb us winnu Saknehm, Paeglu Sarrinus, zeek ween spehdams, uskraut. Schi Paegle farga tohs Rohkus prett Sakkeem un Semmespellehm, un fur Sakkis lehti warr Dahrfa eelehft, tur waijag if-katru Ahbotu jeb Dumbehru Rohku lihds kahdu labbu Augstumu ar Paeglu Sarreem aplift un tohs zeetus taifihft. Sakkis ir labpraht ne mehds apgraust tahdus Rohkus, kas ar Silku-Sahlaku irr aplaiftiti. Teem ar augstahm un zeetahm Sehthahm aptaifiteem Dahrseem naw tif dauds Behdas preefsch Sakkeem. Tomehr ir te waijadjehs, ka ras Dahrseineeks, kad daschfahrt leelk Sneegi krittufchi, un pee Sehthas zaur Wehju peedfihfti, zaur fo Sakkeem Zelfch pahr Kuppenem atweeglinahs irr, tudakin tahdus Kuppenus leelk nowest. Tapatt muddigam Dahrseinekam peeklahjahs Seemas-laikä fawus Ahbotu-Dahr-fus un Bohmsfoklas brifscham zauristaigahft, fur winsch no Sakku jeb zittahm Pehdahm gan at-jehgs, arrig Cenaidneeki winna Dahrfa bijufchi.

Schi

Schi Usraudfifchana irr jo wairak waijag, jo wairak sinnams, ka meens isfalzis Sakkis gan fimts Rohkus weenä paschá Nakti warr eewainohft un samaitahft.

- b. Ja ta Semme wehl Wallä, tad warr ir schinni Mehnesi wehl Ahbotu ir zittus Rohkus tif labbi, ka Sustrimus, Stikkenbehres un Aweefchus stah-dihft. Ir
- c. Ahbolu un zittu Rohku Sehflu feht.
- d. Wihnafokhi tohp nu pa Pufspehdu ar Suhdeem wirs to aplahftu Semmi apsegti.

No. 2.

Rahposta un Stahdu-Dahrfa.

Sche nu warr, kamehr Semme wehl wallä, tohspaschus Darbus darriht, kas jau isgahjufchá Ruddens-Mehnesi mahziti.

N. 3.

Pukku Dahrfa.

Sche buhs taggadin wiffas Pukkes un Nagli-nustahdus falaffihft un faufä Weetä glabbabt. Stah-dunammä nu Darrifchanas wairojahs un labs Dahr-sineeks itdeenäs fawus Stahdus pahrrauga, faufu Pohdusemimi pamafam apleij, wiffu Pellejumu tudakin nonemm, mihftä laikä teem Stahdeem Wehsmu dohd, un tohs prett Salnas Eespeefchanas zaur Apsegschanu jeb prahtigu Eekurrinafchanu kohps un glabbahs.

No. 4.

No. 4.

Drihw : Lammâ.

- a. Schè nu tohp agras Ithjazintes, Tulpes, Wehschöfli ic. preefschzelti, fa Siltums teem palihds feedeht.
- b. Zeem Ahnanasstahdeem dohd' schinni Mehnesi mas Slapjuma, un luhfo us to, fa winneem tas waijadfigs Siltums no 10 lihds 15 Grahdeem ne peetruhft.
- c. Par Seemasfallah' fehj' lahdirè Seemas-Kressi un Strejlattuhfes.
- d. Wallas - laikâ gahda par sawas Semmeskohpas Wairofchanu, un lai ikweens Dahr sineeks labbi wehrâ leef, fa winsch bes tahdas labbas Semmes nekahdus labbus Auglus warr audsinah'. Ja ne Gadda papreefscha tahs waijadfigas Semmesahrtes irr fajauktas un daschureisi pahraktas tappuschas, tad winsch nekad kahdu labbu no sawas Semmes redsehs.

No. 5.

P a g r a b b â.

Pagrabbâ pahrraugi tawas Sehfnizes un tihri tahs no Pellejumu, it fo arr Wakkarastundinòs pee zitteem Pagrabbâ lifteem Stahdeem ne buhs aismirft.

Swehtku-Mehnesi, jeb December M.

No. 1.

A h b o l a : D a h r s a .

Kamehr mas Sneega frittis, tad irr lohri der-rigs, wi, fas Saknes no jauneem Ahbolu- un zitteem augligeem

augligeem Kohkeem ar wezzeem Suhdeem aplift, tomehr ar Prahtu, un tà, fa 1) nekahdi Suhdi pee pascha Kohka-Stabba it blakkam peegull, un fa 2) zaur peelifteem Suhdeem nekahda Bedrite apfahre Kohka taifahs, fur Uhdens no iskuffufcha Sneega warreetu sawilktees. Jo kad tahds Uhdens stiprà Salnâ klah' pee Stabba fafalst, tad tas Kohks teefcham isnihft. Ra nu tahda Stahde nowehrsta tohp, tad irr labbi, kad tu papreefschu, pirms fa Saknes ar Suhdeem apsegtas tohp, wifs apfahre to Stabbu faufu Semmi pee Pehda Augstumâ apkrauj, tà fa nekahds Uhdens pee Stabba warr fa-tezzeht. Pee zittahm Darrifchanahm ap scho laitu, nemm' to Wehrâ, fas jau pagahjuschâ Mehnesi no Kohku Glabbaschanas un Kohpschanas irr peemin-nehts un mahzihts.

N. 2.

Kahposta Dahrsâ darri fâ isgahjuschâ Mehnesi.

No. 3.

Stahdu - Nammâ darri tàpatt fâ isgahjuschâ Mehnesi.

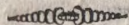
No. 4.

Drihw : Lammâ.

Schè warr taggad wehtakas kupalas Ithjazintes, Tazettes, Narziffes, un Mehnescha Widdü Kohschukohzini un dseltenas Wijohles us Seedaschanu preefschzeltas tapt. Zeem us agru Dsifschanu is-redsejameem Kohschukohzineem buhs labbeem un stipreem augligeem Sarrineem no weena Gadda Wez-

D

zuma

zuma buht, zittadi tu no winneem Kohses ne redsefi. To ittin teepaschi Kohschukohzini, kas, weenu Mehnesi wehtaf' Siltuma preekschzelti, teescham Kohses nefs, nekahdu jeb rettu Pumpuru dohd, kad tee Swehtku Mehnesi us Drihweschanu tohp preekschlikti. Zaupi tadeht tawus Kohschukohzinus un ne dsenn' winnus wischkin agri, neds wischkin dauds us Reisi. Pehdigi darri pee zittahm Drihweschaz nahm to, kas isgahjuscha Mehnesi jau peeminnehts fluis.

No. 5.

Pagrabbâ.

Schinni Mehnesi Pagrabba = Darbi teepaschi irr, kas isgahjuscha Sallas = Mehnesi mahziti tap-puschi.

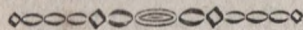

Peelikkums

Peelikkums

no ihfahm un muhsu Semmé derrigahm Mahzibahm, ka Pirschukohkus, Kesberes un Bihnakohkus agri un labbi warr audsinahht jeb zaur Siltumu drihweht.

1) No Pirschukohkeem.

Pe Pirschudrihweschanas pahr wiffahm Lee-tahm us to jarauga, ka tee preeksch Drihweschanas isredsehti un Pirschukubla eestahditi Kohli wissaplahrt ar Lappahm un nessameem Sarreem pamihscham no appafscha lihds aug-scha irr apauguschi. To warr panahht zaur ihstenu Pirschukohkeem pehz sawas Dabbas peeklahjigu Upgraischanu, un bes schahs Simnas neweens Skohlas-Dahr sineeks nekahdas labbas un

un pastahwigas Sekmes pee sawas Drihweschanas sagaidiht warr.

Ta Apgraisichana to jaunu wehl ne nessamu jeb augligu Kohku, un to, kas jau Auglus nest warr, irr sawada, un ischkirahs zaur to, ka jauni Kohki pirma, ohtra, ir brihscham trescha Gadda (*) pehz winnu Stahdischanas, ap Gavenu-M. hnescha Gallu us wisseem Sarrineem us trim jeb tichettrahm Aztinahm aschi tohp nogreesti, un ka tee Sarri, kas tikkai Gallä isplaukuschi un no zitteem Sarrineem tufsch, atjaunajami jeb nogreeschami, (tas irr, tahdus Sarrus lihds tam pee Sarra jeb Kohka redsamam Ataugam skaidri janogresch pee ta jauna Auguma,) ta ka schis Augums jeb Sars zaur Apgraisichanu jaunu Spehku dabbu un labbas kus wesselus Sarrinus dsemdeht warr. To papreetscha par to jagahda, ka tas Kohks us wissahm Puffehm kups isplaukst un to Spalkeer' wissas Weetas pareisi apsehs. Irr tas pehz Patitschanas isdeweesh, tad jabeids ar to Apgraisichanu un ja-atschaj wesselus tohs labbas

(*) Gan sinnams, ka itt jauni Drihwkublä stahditi Kohki daschu Gaddu wehl apgraisami, ka pasch Kohki peenemmahs. Sché mehs tad ween no tahdeem runnajam, kas jau 4 jeb 5 Gaddus wezzi.

bakus augligus Sarrus, ka winni Auguma ne kawejahs un pehz sawus Auglus jolabbak' audsinaht un usturreht mahf. Tomehr starp scheem preetsch Augleem isredsehstem Sarreem wehl pamihscham preetsch naukscheem Gaddem Sarrini, irr taupijami, kas lihds treschai jeb zettortai Aztinai, prohti us Lappu- bet ne us Affins-Aztinai nogreeschami, itt kas lohti wehra leekams, kad Sarru-Augumu panahkt un padsiht gribbam. Tahda pamihschu us-ndama Apgreeschana us Lappu- jeb Kohku-Aztinahm irr tapehz waijag? ka ne pee Spalkeer' ihfa Laika un fewischki tannis Weetas, kur Augli bijusch, Spraugas jeb tufschas Weetas zellahs, no ka katru labbu Spalkeeru lohti ja- isjarga. Bet ja turpmaf tomehr garri pliffi Sarri rahditohs, kas Galkä ween dsihtohs, itt kas pee nelahga apgraisiteem Pirschukohfem ihpaschi gaddahs: tad nogreesti tohs (ka jau pir- ma minnehts) lihds tam wissulabbakam, flahf pee e tabba stahwedamam, brangi augdamam Sarrinam. Ka tahds apgraisams Sars al- laschin blaffam pee ta ohtra ittin lihdseni un gluddeni ta nogreeschams, ka nekahds Stumpurs atleef, to gan iffatrs no fewis saproht. (*) Irr

(*) Tahds atlizzis Stumpurs itt retti pahraug, bet no itt glusch, nogreesta Sarrina ohtra Gadda ir ne Restina irr redsama.

Itweenam Skohlas-Dahrsineekam tadehl
 pee Pirschudrihweschanas pawiffahm us to ja-
 rauga, ka winna Spalleers pamihscham ar au-
 gligeem un Lappu-Sarreem tohp apsegt's. Bet
 tas labbakais Laiks par Apgraisichamu to
 preeksch Drihweschanas isredsetu Pirschukohku
 irr, kad wiffi pee Drihweschanas waijadfigi
 Darbi gattawi, tas irr, ihfu Laiku papreekschu,
 pirms ka ta Drihweschana teek usnemta. (*)
 Pirschukohki, ko ne gribb drihweht, warr ohtra
 Gawenu- jeb Merzmehnescha-Dalka, kad leela
 Salna wairs ne gaddahs, apgraisiht.

Irr nu tas Pirschukohks peeelahjigi apgrai-
 sichts, tad kluhst winsch pee Spalleer' peefeets,
 ta, ka wiffi winna Sarri un Sarrini weena
 Tahluma, tas irr, diwi jeb trihs Tull's jeb
 Duhmji weens no ohtra itt lihdseni stahjahs.
 Ja tam Kohkam par to naw Sarru deesgan,
 tad gan wairaf Kohzinu jastahda, bet weenu-
 mehr ta, ka winni weenada Tahluma weens
 no ohtra tohp peefeeti. Irr tam Kohkam pah-
 leeku Sarrinu, tad tee newaijadfigi wahji Sar-
 rini tannis Weetas, kurras tee nederrigi is-
 plaukst, gluschi nogreeschami. Bet kad tas
 Pirschu.

(*) Prohti, kad winnu Kubli jeb Lahdes-ar Suh-
 deem un Uhdminnu-Sihwes pilditas — bet
 allaschin papreekschu, pirms ka tas Drihwnams
 ihstemi irr eekurrinahs jeb sildih's.

Pirschukohks weenreisi ihstemi apgraisihts un
 peefeets kluis, tad lihds nahkoscham Gaddam
 pee winna wairs neneeka tohp nogrees's, ka
 ween tee Sarrini, kas schurp un turp, fur ne
 waijag, isplaukst, jeb us Preekschpuffi rah-
 dahs. Tufchi un Uhdens-Sarri kluhst pee
 labbas Pahraudsichanas, ta ka tee tikkai re-
 dsami un no Aztinahm ispeeschahs, ar Naggeem
 nokneebti, ka tahdi kaitigi Sarrini ne pascham
 Kohkam, neds zitteem labbeem Sarreem par
 Skahdi winnu Sullu atrauj jeb pamasina, un
 ja nokaltuschi Sarri gaddahs, tad tee arr tu-
 dalin tohp nonemti. Bet ja tahds Uhdens-
 Sars tur isplaukst, fur tas warretu fahdu
 Sprangu jeb tufchu Weetu pee Spalleer' pil-
 diht, tad lai tas Meera paleek; jo tahds Sars
 warr schè, ka pee zitteem Auglukohkeem ar
 Gaddeem augligs kluht, tomehr winsch ween
 weenigi tufschas Weetas pazeeschams. Lappu-
 Mehnesi un wijspehdigi Sullumehnesi japee-
 seen pee Spalleer' wiffus jaunus Sarrinus,
 kamehr tee wehl mihs'ti un lohkami, zittadi
 winni pazeeti tiks un pee Seeschanas lausih's.
 Daschi Dahrsineeki mehds Pirschukohkus pa-
 scha Wassara apgraisiht, ta ka ir Wahzu- un
 Wranfschu-Semmé wehl noteek. Bet muhsu
 Semmé tas ne mas warr notikt; jo tahda Was-
 faras-Apgraisichana tikkai jaunus Sarrinus
 isdsichu,

isdsihtu, kas teem Kohkeem ne par Labbumu, bet par skaidru Skahdi isdohtohs, tapehz, ka tahdi no jauna dsikti Sarrini ihstenu Augumu wairs ne warr aissneegt, neds turpmaß derri- gus un pilnigus Affins-Pumpurus panahkt, bet Seemas-Laikā gan drihs wissai nomirst; turklat tahdi Pirschukohki pabeigta Drihwes- schana duss un jaumu Spehku sakraujahs, ta- pehz winnu Sulla ne bes Waijadfibas zaur Greeschanu jakustina jeb jatehre, it kas skaidri par winnu Leesinaschanu un Pohstischanu is- dohtu.

Pee paschas Kohku-Drihweschanas pahre wissahm Leetahm jaluhko us to daschadu, schein Kohkeem derrigu, Siltuma-Leelumu, lai tas zaur Krahsnakurschanu, jeb zaur Suhdeem, jeb zaur Ahdminnu-Sihwes zellahs. (*) Se- wischki jarauga, kahds Siltums wajag:

- 1) Pee pirmas Kohku-Drihweschanas,
- 2) pascha Seedu-Laikā,
- 3) pee Auglu Ispeeschanas,
- 4) pee Kaulinu-Meschanas.

Sché nu fewischki teef runnahs no ta Siltuma-Auguma jeb Leeluma, kas zaur Kur- rinaschanu,

(*) Suhdi un Ahdminnu-Sihwe irr sawas pastah- wigi laisdamas Birgas jeb paslapja Zwaika deht Kohkeem dauds derrigaf, ne ka iskalstams Krahsnu Siltums.

rinaschanu, jeb Suhdeem, jeb Ahdminnu-Sih- wes padarrihts jeb fadsihts kluhst, un us ko weenumehr jaskattahs pehz Romihra Siltuma- Mehteri (Thermometer). Bet no Saules Siltuma mehß té wehl ne runnajam; jo 5 jeb 6 Siltuma Grahdu wairaf, kas no Saules zellahs, tik dauds Kohkeem ne faisch, ka Krahsnu-Siltums, neprachtigi un ahtri pee- laists.

Pee wissas Pirschudrihweschanas irr tad, ka jau peeminnehts, 4 Laikufahrti wehra lee- kami, no kurreem taggad jarunna.

1) Pee pirmas Kohku-Drihweschanas jafahf ar 5 Siltuma Grahdeem pehz Romihra Siltuma-Mehteri, un japawairo scho Siltumu pamasitam lihds 10 Grahdeem, famehr tee Kohki Seeds stahw. Pascha Drihweschanas Laikā un famehr winnu Seedi wehl ne atweh- rahs, irr Aplaistischanu ar paremdenu Uhdeni no masas Sprizkannes, fewischki ap Wakkara Puffes, teem Kohkeem lohki sekmita, un derr ihpaschi tohs Sullas-Zellinus atwehrt un pa- schu to Sullu agraf kustinahf un padsiht, ka wissi Seedi, zit spehdami, reisē un kohpā is- plaukt. Jo leels Labbums atlehktu, ja wissus Seedu-Pumpurus weenā Lahgā warretu us Isplaukschanu peespeest, un scho Labbumu tikkai

tikkai warr panahkt, kad Kohki, kà mahzihts irr, apleeti un weenahds Siltums Drihwkubla usturrehts tohp. Kad nu pee pirmas Pirschukohku Drihwehchanas Krahsna-jeb Suhdu-Siltums no 10 Grahdeem waijaga, tad teescham, Saulei spihdoht, 15 jeb 16 Siltuma Grahdi. Kohkeem ne kaitetu, bet sewischki preefsch Seedaschanas un pascha Seedulaika wehl wairaf derretu. Bet tik drihs, ka Seedulaika Saules Spihdums tahdu Siltumu sahkt pawairoht, tad japamasina arr tahdu Karstumu zaur Ehnasdohichani, un tas warr notikt zaur Sarreem jeb Kohkusarrineem, kas no ahrenes us Lohgeem jeb beesi jeb retti tohp likti, prohti, tik dauds kà waijag leekahs, to waijadfigu Siltuma Grahdu jeb Wiehri panahkt. Par to warr arr zaur teem augstakeem Wehmas-Zaurumeem no Drihwkastes jaunu Wehminu peelaiht, un ja tas Siltums itt warren buhtu peenehmees, tad warr tapatt zaur Lohgu Aldarrischanu prahtigu Palihdsibu pasneegt.

2) Paschâ Seedu Laika

jagahda par to, ka tas Siltums stary 8 un 10 Grahdeem pastahwigs un weenahds paleek, bet Saulesspihduma warr tas Siltums gan lihds 16 Grahdeem augtees. Bes Saules nekahdi Augli lehti warr zeltees jeb labbi fektees. Saules

les Siltums tadehl lohti waijag, ka neween tas Sehflu-Putteklis zaur tahdu dabbigu, palehnu un atspirgdamu Siltumu gattaws tohp, bet ka arr' dihgdami Augli stiprinajahs. Par Seedu-Apaugloschanu, kà arr' par Nowehrschanu wiffa teem Seedeem kaitiga Elapjuma, irr talihds lohti waijag, ka zaur Wehmas-Zaurumeem jeb zittahm Atweherschanaht, ir brihscham zaur Attaissichanu no weena jeb wairaf Lohgeem, ap Seedu Laika weenumehr kahda remdena Gaisafkreeschana Drihwlahde usturreta kluchst, tomehr ta, ka tas no ahrenes peelaihts Wehminsch ne itt teescham, neds ittin auksti us Kohkeem un Seedeem kriht, bet preefsch palehns un remdens tohp, un tas notiks, kad no Namma Eekschpuffes, ne tahku no Wehmas-Zaurumeem, Maschas uskahrtas teek, kas to eespeesdamu Gaisa-Aukstumu fanemm, ka tas tikkai paremdens tohs Kohkus aismneegt warr. Us tahdu Wihsi usturri Seeds tawu Pirschulahdi pastahwiga remdena Wehmina lihds 4 Meddelahm, un, to labbi padarriis, isplauks pabeigta Seedulaika tee jauni Augli no Seedeem, kà masas garrainas aschas Sehflu-Kahrpinas, kas no Eefahkuma ittin fallas leekahs. Ap scho Laiku irr

3) Pee Auglu Ispeeschanas jeb Isplaukschanas

tas Siltums pamasitam us 16 lihds 20 Grah-

deem wairojams un tamehr ušturrams, kamehr tee Augli tik leeli, kà masi Wahjsemmes Neckiti, breeduschi un nedš Auglu, nedš pascha Kohka Augums wairs irr nomannams. Jo taggad tas Kohks sawu pirmu Drihschanu jeb Drihweschanu irr beidsis un winnam nu pehz sawas Dabbas jadufs. Scho Meerakahrtu gan drihs pee wisseem Auglukohkeem warr atjehgt un derr pehz winnu Dabbas-Likkumcem par to, ka tas Kohks schinni Duffeschanas-Laikà jaumu Spehku sakraut-un turpmał saweem Augleem jo wairak Spehka pasneegt mahk. (*) Ap scho Duffeschanas Laiku Augli sahł Kaulinus mest un sawu Zeetibu panahkt, jeb kà Dahršineeki mehds sawa Walloda fazzihł: Augli darbojahs, jeb us Kaulineem mettahs. Nu arr jau nahł

4) Pee Kaulinu-Meschanas,
tas Brihdis, kurrà tas Siltums lihds 10 Grah:
deem

(*) Ja schinni Duffeschanas laikà tahds Kohks tik-tai ar masu Siltumu padsihts taptu, tad wissi winna Augli nokrištu Semmè. Paschà Dahršà jeb wallà Gaisà, kur wehl Kassa un Slapjums brihscham tahdà Rahrà Kohkus aespirdsina un stiprina un Augleem daschu Usturru prewedd, nokriht to mehr fildà un fousà Gaisa jeb Bullà daudš Auglu Semmè.

deem pamasinajama un ta Pirschulahde tà wehšminaina turrama, kà paschà Seedulaikà. Tahda remdena Wehšmina un waijadšiga Wehšmudohschana tamehr tohp ušturreta, kamehr pehz 4 jeb 5 Weddelahm atjehgt mahł, ka Augli sahł augt, un kas nu no Augleem paaugt sahžis, tas paleek un isweizahs teescham. Taggad irr tahs leelakas Gruhtibas pee Pirschudrihweschanas uswarretas, un teem Kohkeem warr nu 20, ja patihł, ir 30 Siltuma Grahduš peelahł, tà kà ikkatram gribbahs sawus Auglus joagrał gattawus redseht; ja tikkai tahds Siltums, kamehr Augli gattawi teek, weenumehr jeb weenlihdšigi ušturrehts tohp. Labbà fildà Gaisà, sewischki ap Zahna-Laiku, warr tohs Lohguš nozelt un jaumu Wehšmu wissur peelahł. Ka nu schee Augli smekkiigi kluhst, irr waijag ap Wakkara-Puffes neween tohs Kohkus, bet ir winnu Lappas un Auglus zaur pasmalku Sprizzi no masas Leijamu-Kannes, ko lehti un weegli walbdiht mahł, aplahłsiht, ir winnu Saknes zaur prahtigu Apleeschanu, kà waijag, atspirdšinaht.

Wehl irr japeeminnahs, ka Dahršineeks, itt kas pee wissas Drihweschanas waijag wehrà likł, us to luhko un apdohmigs turrahs, kad brihscham tumisch apmahzees Laiks gaddahs, un Saule dajchàs Deenas nau spihdejuši, tà ka

ka Seedi, Augli un Stahdi zaur ilgi pastahwigu Ehnü to Saules-Radsinu irr noraddinajuschees, ka winsch Saules-Atspihdumá tikkai pamasitam sawus Auglus eeraddina Sauli panest, teem waijadfigu Ehnü dohdams, ka tee ne wissai zaur ahtru Karstumu nowihst un nomirft. Paschas pilnigá Auguma stahwedamas Mellones nokriht, kad tahs daschas Deenas Ehná biuschas un peepeschi jeb reisé no Saules aisnemtas fluhst, un tas arr ne retti Augleem noteek, kas Dahrfa leelá Brihwibá aug, kad winni pehz dauds miglainahm tumsehahm Deenahm no Saules ahtri speesti tohp. Tas bij' arr redsams 1793schá Gaddá, kur Majmehnesi un Junymehnescha Eefahkumá pehz dauds patumsehahm Deenahm pastahwigs Siltums un skaidras Deenas padarrija, ka no Kesberehm un zitteem Augleem leels Truhkums zehlehs, jebshu Kohli baggatigi bij seedejuschi un pabeigtós Seedós stipri bij aismettuschees.

II. No Kesberu Drihweshanas.

Pee Kesberu Drihweshanas pawiffam gan drihs tapatti Kohpschana waijaga, kas pee Pirschukohkeem mahzita, un ween tas wehrá leekams, ka Kesberes dauds wairak Wehsmas un Gaisa mihlo, ne ka winni, un tomehr dauds agraf

agraf gattawas fluhst. Morellu-Kohkeem patihk tapatti Apgraisichana, kas Pirschukohkeem gribbahs; bet Majkesberes irr pehz winni Sarru Sarruma tikkai pakahrtam apgreeschamas, prohti: Sarrinsch no 12 Tullim jeb Duhmjeem tohp us 8 Tullim, un Sarrinsch no 8 Tullim us 5 apgraisihts, bet pliffas un no wisseem Isplauksneem tuffschas Beetas, kur tomehr, par Spalkeera Apsegschamu, Sarrü waijag, fluhst wehl wairak apgreestas. Ifkats plifs un no auglunessajeem notuffschinahs Sars tohp lihds tam klastakam augligam Sarram gluschi nogreests. Agras Morelles, kupalas augligas Morelles ar ihjeem Kahrtimeem un Majkesberes, agras tik labb' ka dubbeltas, irr preefsch Drihweshanas tahs wissulabbakas un derrigakas Kahrta. Tahs arr' weenadá Wisse, tik labb' ta Siltuma, ka tahs Wehsmas labbad, irr kohpamas, prohti ta: Eefahz' to Drihweshanu ar 5 lihds 6 Siltuma Grahdeem un pawairo tohs pamasitam lihds Seedulakam us 10 Grahdeem. Saules Siltums warr tamehr lihds 15 Grahdeem augtees, kad tikkai tas Drihwnams jeb ta Drihwlahde weenumehr waijadfigu Wehsminu dabbu. Pabeigta Seedulaká no 4 Reddelahm, pawairo to Siltumu lihds 15 Grahdeem, un Saules Siltums warr peenemtees lihds 18 Grahdeem; tikkai

tikkai japeelaisch bes Mitteschanas jaunas Wehsmas, tomehr ar to paschu Gudribu, kas jau pee Pirschudrihweschanas Sinnu dohta, prohti, ka nekad ittin auksts Wehisch tohs Kohkus aschi un teescham warr aisnemt. Irr tahs Kesberu=Dhgas gan drihs? Pussi no sawa waijadfiga Leeluma panahkuschas, fo tahs mehds darriht zettorta Reddela pehz to Brihdi, fur tahs leelaku Siltumu dabbujuschas: tad eefahks Kaulinu=Meschana, jeb Kaulinu Apzeetinaschana Auglós, un no scha Laika turri tahs atkal 4 Reddelas remdenas un wehsmainainas, un ne dohd wairak Siltuma, ne ka 10 Grahds. Kad pehdigi ir schis Laiks pagahjis, tad warr tahs ar 15 lihds 20 Siltuma-Grahdeem peespeest jeb drihweht, kamehr tas papilnam gattawas tikkuschas.

III. No Wihnakohtu Audsinaschanas.

Wihnakohts pee Drihweschanas masak Darba makfa, ne ka Pirschukohti, bet pee Apgraisischanas un daschahrtigas Sarru=Nolauischanas un Tihrischanas jowairak Usraudsichanas waijag. Jaunam tikkai stahditam Wihnakohtkam pirmá Gadda weens weenigs, prohti, tas wiffustiprakais Sarrinsch tohp atstahts un schis irr apgraischams us 2 Azzinam, no kurrham tikkai tai stiprakai Wallas jadohd paaugt,

paaugt, bet to wahjaku pee Laika lanolausch. Nahkofcha ohtra Gadda kluhst schis Sarrinsch us 3 Azzinam (*) nograisshts, no kurrham ween tahm diwahm, kas stiprak pahr zittu dsinnuschees, japalauj augt, bet tahs zittas pee Laika lanolausch. Talihds jatihri tohs Sarrinus tik labb, ka paschu Kohzinu, no wiffahm Lappahm un Atsegnehm, kas no appakcha isplaukuschas reisu reises un nekad wehlat, ka ikohtra Reddela. Trescha Gadda apgraisi atkal katru Sarrinu us trim Azzim, un palauj nu us abahm Puffehm, prohti, pee ikkatras pehrnaijas Stihgas, abbeem stiprakem Sarrineem paaugt, zik grihbedami, weenumehr tohs tihridams un tahs nederrigas Isplaukines jeb Ataugas nolauisdams. Kad nu pee tahdas Kohpschanas tas Wihnakohts eeksch teem nahkuschem Gaddeem (Itta Kahrta brihscham agrak, zitta wehlat) jau mehds Auglus nest: tad pee tahs us trim Azzim nospreestas Apgraisischanas taggadin arr jarauga us to ihpaschu Labbumu, Nesnumu un nessamu Spchku to augstak stahwedamu Azzinu, ta, kad ta ohtra jeb trescha Azzina masa jeb nepilniga

(*) Apgraisichana us 2 Azzim ir te pahrtiku, kad ne daschureis weena jeb diwi Azzinas Auguma pakawetohs, jeb pawiffam ta wahji dshtohs, ka nekahds labbus Sarrinus warr sagaidiht.

niga irr, jeb pehdiga Bassarà wiffai isaugusi, ka us to zettortu, peektu, ir pat festu augligu un sawa Leeluma un Resnuma dehl dauds soh- lidamu Aztinu ta Apgraisischana noteek.

Talihds irr wehraleekams, ka tam s kam Muskatelleru = jeb sallam agram Leipzigeru- Wihnakohtkam pehz sawas Dabbas un pehz mannas Pahrleezinaschanas, kad tas neffamu Spehku panahzis, ta Apgraisischana us 5, 6, ir wairak Aztinu ihpaschi gribbahs. Tomehr, zeek man sinams, tahda Apgraisischana tikkai pee schahs ihpaschas Wihnakohtkas (*) derriga. Jo pawissam tas wezzais Likkums irr un paleek: Wihnakohtkas ihjus turreht un us mas Aztinu apgraisiht. Bet ja zaur tahdu Apgraisichanu us augstakahm Azzim, jeb no zittahm Wainahm garras pliffas un nelahdsigas Stihgas zeltahs: tad sché tapatti Apgreeschana, ka pee Pirschukohkeem waijodsehs, un tahda nedderriga Stihga lihds tam klahakam semmak stahwedamam Sarri nam jeb Atsegnam teek no-greesta. Schi Dogreeschana ne ween palihds to Spalk'er ar jauneem spehzigeem Sarri neem apiegt un wiffas tukschas Weetas, fewischki no appakscha, pildiht; bet arr' Wihnakohtkeem tik

(*) Warr gan buht, ka stary tik daudseem, murns wehl nepasichdameem, Wihnakohtkeem ir zitteem tapatti Dabba, tas pars Ihpaschums irraid.

tik labbi, ka Pirschu = un Morellu = Kohkeem, tahdas Weetas, kur Sarri irr nowahjati jeb sikhà Auguma zeesch, jaunu Spehku un Stiprumu parneegt.

Kad nu pee Wihnakohtka jau Kekkari jeb Ohgas no Surninu = Leeluma aismetruschees, tad tee Auglus = nesdami Sarri 4 lihds 5 Aztinahm pahr teem Augleem teek apgraisiti. Tahdas Apgraisischanas to augligu Sarri irr gan drihs wiffi Dahrsineeki eeraddinati, kas teiz, ka Kekkari zaur to leelaku Usturru dabu un Ohgas jo leelakas un pilnakas isdohdahs. (*) Dascheem Dahrsineekeem arr tas nifns Ceradums, wiffus Sarri bes Starpias, lihds ka tee 8 Pehdas Sarri irr aissneeguschi, apgreest, tizzedami, ka Wihnakohtkam zaur to wairak Spehka nahktu un winna neffami Sarri stiprak un augligak kluhtu. Bet ta irr tahda Skohla, kas Wihnakohtkeem wairak par Wahjashanu, ne ka par Labbu isweizahs. Jo tahda Apgraisischana neween nekahdu Labbumu atnefs, bet arr' padarra, ka to Wihnakohtku Sulla zaur to nelakà tohp kustinata, un dauds preeksch

(*) Es daschkahrt tohs Auglus no neapgraisiteem Auglusarreem ittin tik labbus un pilnigus, ka no apgraisiteem, weenà paschà Kohkà, esmu atraddis, un schkeetu tapehz, to Auglusarru Apgraisichanu tik lohki waijagu ne effam.

preeksch nahkufcha Gadda augdamas Auglu-
 Aztinas pazeltas un us Isplaukschanu padsih-
 tas kluhst. Tikfai ap Behrminneem jeb Au-
 gustmehnescha Gallá, kad Sullas Dsihwiba un
 Rittinafschana pamafinaiahs, warr tahs Wih-
 nakohka Stihgas us 8 jeb 9 Pehdahm drohfschi
 nogreest. Jo ap scho Laiku nekahda jauna
 Sullas-Dsihschana wairs notee, un zaur scho
 Upgraisfschamu wissi jauni Wihnokohka Sarriini
 jo labbak gattawi teef.

PeeWihnakohkaDrihwefchanas, kad tas jau
 fawu ihstenuUpgraisfschamu dabbujis, eefahz' ar
 Siltumu no 20 Grahdeem, un usturri to lihds 8
 Deenahm. Pawairo tad Siltumu pamafitam
 lihds 15 Grahdeem, tomehr ne aismirfsto Ce-
 fahkuma, pirms ka Azzis isplaukst, to ka waijaga
 wehfinahst un zaur to aiskaweht, ka tahs Aztina-
 nas ne päahtri jeb peepeschi us Isplaukschanu
 ar Makti padsihtas tohp; zittadi Wihnakohks
 ta, ka Drohschukohzini, zaur ahtru Drihwef-
 schamu winna Seedu-Pumpuru, ne Seedus,
 bet Lappas ween atdohs, un tahs Aztinas,
 kas, sawas Dabbas un Spehka dehl, Seedu
 deesgan buhtu neffufchas, eefsch Lappahm un
 skahbieem Meschakekfareem pahrwehrtimees.
 Irr tee Sarri jau Pirkstagarumu drihweju-
 fchees, ta ka Seedinus jau mahk atsiht: tad
 Siltums lihds 20 Grahdeem teef wairohts un
 tamehr

tamehr usturrehts, kamehr Seedi Auguma gan
 drihs lihds Isplaukschanai nahkufchi. Schinni
 Brihdi un ap wissu Seedulaitu, kas 8 lihds
 10 Deenas aismemm, peelaid' Siltumu no 12
 lihds 15 Grahdeem un wehfini Drihwnammu
 pareisi, tomehr ta, ka auksts kaitigs Wehfsch
 Wihnakohku ne teescham aiskahrt warr. At-
 jehdsis, ka Wihnakohks ihsteni noseedajis, un
 ka winna Ohgas, ka pamasi Sirnini lekahs,
 pawairo tudalin Siltumu lihds 20 ir wairak
 Grahdeem un usturri to pastahwigu; jo tag-
 gad warr Wihnakohks dauds Siltuma panest,
 bes ka winna Augli samaitahs. Sargees tik-
 kai, ka jau pirmaf peeminnehts, par to, ka tee
 pehz tumfschahm miglainahm Deenahm ne us
 Reisi jeb peepeschi no Saules Karstuma tohp
 apspeesti, zaur fo winni ka wissi zitti Augli ra-
 wihstu un nokalstu. Jo tahds Karstums tahs
 smalkas Sullas-Dsihstes, kas winneem Us-
 turru peewedd', ahtri un Reise ta sawelf, ka
 tahs isfschuhst un ne paspehji wairs ispspeestes
 jeb kaut kahdu Sullu zaurlaisst. Lapehzi irr
 tas neds teizams, neds darrams, kad daschi
 Dahrsineeki saweem Kekkareem wiffas Lappas
 un wissu waijadfigu Chnu atrauj, dohma-
 dami, ka zaur to winnu Augli jo agraf' gattawi
 taptu. Jo pee Lappu-Nolaukschanas prahtigi
 jaturrahs un allaschin Kekkareem kahdu Chnu
 jaatstahi

jaatstahj, ja kas tohs smekkiḡus grihb audsi-
naht; un no pahreekas Lappu Nonemschanas
Augli neween beesu Ahdu jeb Tschaumalu pa-
nahk, bet arr sihksti un pas kahjji paleek. Wi-
nakohku Upgraisischana eeksch Kubleem jeb
Drihwamma irr tapatti, kas teem Gaisá
stahwedameem waijaga. Tálíhds irr dauds-
kahrtiga Tihrischana un tufschu Carru Molau-
sischana pee Wihnadrihweschanas pahr wis-
fahm Leerahm un bes Witterchanas wehrá lee-
kama.

To Laiku un Deenu, kurrá tahda Drih-
weschana sahkama, ne warr pawissam un ih-
steni nospreest jeb Siinu doht. Ikkatram,
kam agri Augli grihbahs, irr par to Wallas,
pehz Patiskhanas tahdu Darbu usnemt. To-
mehr es pehz mamnu Padohmu neweenam weh-
leju, preeksch Dezember = Mehnescha Widdu
ar to eefahkt. Pehz mannahm Dohmahm irr
tas dauds labbak, wiswairak preeksch teem,
kas sawahm ar Suhdeem un Ahdminnu = Sih-
wes sildidamahm Drihwlahdeem ne warr ar
Krahina = Siltumu Paliga nahkt, kad tee ar
fawu Drihweschamu lihds pehdigai We-
wraar = Mehnescha Tálkai gaida. Jo agrak
kas eefahk, jo wairak Darba un Usraudsischa-
nas, tik labbi Deenas, ká irr daschkahrt
Naktis, pee tahdas Drihweschanas waijag, un
tahs

tahs agri usnemtas Drihweschanas retti tik
dauds Auglus isdohs, ká tahs wehlať eefahk-
tas; tálíhds irr tahdi agri padsihti Augli ne
mas tá smekkiá, ká tee, kas ar Paligu no Saules-
Siltuma wehlať auguschi un gattawi tappuschi.

